

Price \$3.00

Ціна 3.00 дол.

НОВІ ДНІ

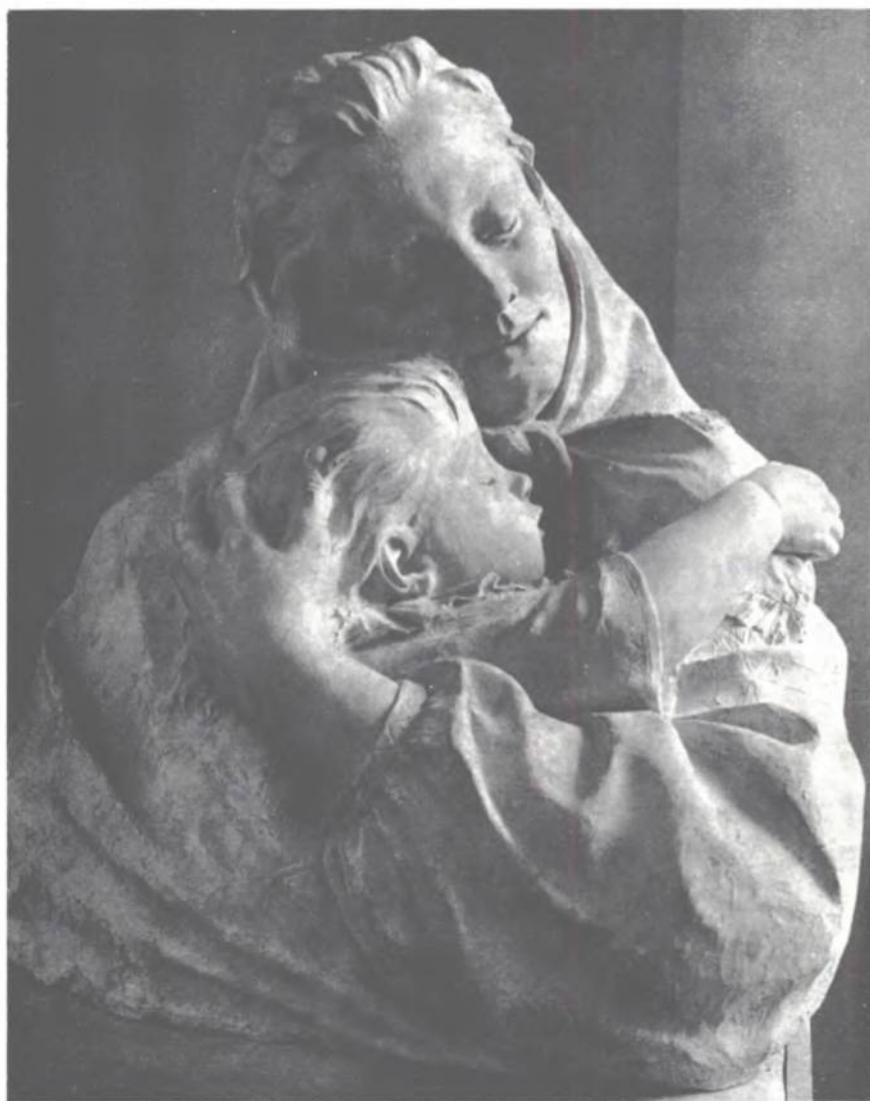
• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Vol. XLIV

ГРУДЕНЬ - 1993 - DECEMBER

No. 525

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published
every month except August by
the Nowi Dni Co. Ltd. in
Toronto, Ont., Canada

Адреса "Нових Днів":

NOWI DNI

**P.O. Box 400, Stn ~D~
TORONTO, ONT., CANADA
M6P 3J9**

Publications Mail Registration Number 1668

International Standard Serial Number

ISSN 0048-1017

Editor-in-Chief: M. Dalney

Business & Advertising manager:

A. Horhota

1 YEAR SUBSCRIPTION -

РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: \$30.00

U.S.A.: \$30.00 US

АВСТРАЛІЯ: \$38.00 австралійських

ІНШІ КРАЇНИ

\$30.00 American or equivalent

Авіапоштою - \$70.00 (в Австралії \$85.00)

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

ALBERTA - АЛЬБЕРТА:

E. Krasnoshtan

4510 - 106 St., #208

Edmonton, Alberta T6H 4X2

Tel.: 437-7098

AUSTRALIA - АВСТРАЛІЯ:

F. Habelko

61 Lawson Ave.

Frankston 3199, VIC. Australia

Tel.: 03-783 7782

M. Waksietenko

28 Alguna Cres.

Rostevor, S.A. 5073

GR. BRITAIN - ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. Ivan Dolhopiat

6 Nemoure Rd.

London, W3 6NZ England

diasporiana.org.ua

Засновник і редактор 1950-1969 П.К. Волиняк

Видає Спілка "НОВІ ДНІ" з обм. відповідальністю

Мар'ян Дальний - головний редактор

Адміністратор і Оголошення - Ада Горгота

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Анатолій Тесло -- "ОСІННІЙ ЧОВЕН"	1
Богдан Чепурко -- СВЯТВЕЧІРНЄ	2
М. Сарма-Соколовський -- СВЯТОЧНА АКВАРЕЛЬ	2
Олександр Кононенко -- ВЕЧОРИ НА ДИТИНЦІ	3
Яр Рудницький -- ЮРІЄВІ ШЕВЕЛЬОВУ -- ВІТАННЯ З 85-ЛІТТЯМ	8
Юрій Шерех -- МОСКВА, МАРОСЕЙКА	9
Ярина Голуб -- ЯК ПИСАЛИСЯ "СИБІРСЬКІ НОВЕЛИ"... ..	12
УІТ -- 30-ЛІТТЯ "УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИКА"	15
Леонід Кравчук, Президент -- ПРО ПОВЕРНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ СКАРБІВ	16
Микола Рябчук -- "СВОБОДОЮ СИТИЙ НЕ БУДЕШ"	17
Іван Дзюба -- НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ І КУЛЬТУРНІ ПРОБЛЕМИ	18
С. Дем'яненко -- ДИСКРИМІНАЦІЯ В ІМІГРАЦІЙНІЙ ПРАКТИЦІ КАНАДИ	23
Юрій Мошинський -- ВІЗАНТІЙСЬКЕ МИСТЕЦТВО	25
Павло Лопата -- У СТОЛІТТЯ ВАСИЛЯ ПАНЧАКА	26
Євген Гаран -- ЛИСТИ ПИСЬМЕННИКІВ	27
Микола Невмержицький -- БІБЛІОТЕКА УКРАЇНЦЯ	28
Ф.П. Лубенський -- КОСТЯНТИНОВІ ЛЮБАРСЬКОМУ -- 85 ..	29
Н. Пазуняк -- РІЧНІ НАРАДИ КОМІСІЇ ФУНДАЦІЇ ЦЕНКІВ ...	30
Іван Сидорович, Д-р С. Держко і інші -- ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	31
АЛЬФАБЕТНИЙ ІНДЕКС АВТОРІВ ЗА 1991-1993 РОКИ	32

На першій стор. обкладинки: Г. Петрашевич. Дитино, моя дитино.
Мармур.

● Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. ● Статті з поданими іменами авторів не конче висловлюють погляди редакції. ● Незамовлених матеріялів редакція не повертає. ● Редакція не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти мову та скорочувати надіслані матеріяли.

Література, мистецтво, наука, суспільне життя

Анатолій ТЕСЛО

ОСІННІЙ ЧОВЕН І ІНШІ ВІРШІ

Плаче осінь кленовим дощем,
Смукот в душі вповзає, неначе вужі,
Залишається в зиму згорьований щем
Та човен останній на березі Мжі.
Відпливуть -- і надія, і зраджена ніч,
Підуть верби в савановий луг...
Їх молитва сльозинкою з віч
Упаде на іржавий ланцюг.
Тут почався і кінчається слід,
Тінь спішить на поминки чужі...
Ми холонемо серцем в розпечений лід
Я та човен на березі Мжі.

1992 р.

Яка химерна ця горобина,
Що мала б у саду осіннім спалахнути!
Колючі ягоди розсипала вона
Моїм надіям мічену отруту.
Хіба збереш їх, брате, в спориші
Як день без ночі, як весну без літа?
Вже птахи гніздяться в роз'ятреній душі
І їм ніколи не побачить світу
У зелен-листі, в гронах, у дощах,
В квітчастім реготі хмільної молодиці...
Колючі ягоди вселяють пізній шлях,
Хіба склюють їх до схід-Сонця птиці?

1992 р.

Присвячую Б.-І. Антоничу

Дні смокчуть душу, мов сліпі вужі,
Сонця спалахують і гаснуть під дощами...
У цьому світі ми, Антоничу, чужі,
Над вишнями не панувать хрущами.
Знайшлася в ката найпекуча сіль,
І день, і ніч кладе її на рану,
Йому замало сліз і божевіль,
Ти чуєш, брате, ми прийшли зарано.
Всихає вишня... Душі в дупла скачуть...
Востанне кат мотуззям хижо грає,
Ми помираєм разом. Та душею бачу
Вишневий пагін з шибениць зростає!

1974 р.

Ми прийдем з пам'яті.
Ми станемо над шляхом

Тополею, зорею і сльозою,
Ми назовемо світ вродливим братом
І в синю душу вдаримо грозою.
І цілу вічність ллятимуть дощі,
Прачиста хвиля шугоне до неба,
Втечуть за хмари боженьки чужі,
Востанне хижо глипнувши на тебе.
Ми прийдем з пам'яті.
Ми станемо над шляхом
Тополею, зорею і сльозою,
Ми покладемо голову встонадцяте на плаху
Аби лиш залишитися з тобою.

1993 р.

ВЕЧІРНІЙ ВІРШ

За хатою
Місяць
Бриля
Згубив,
Ходить навшпиньки
Боїться
Підняти.
Дід посміхається --
Люльку
Зорею
Набив,
Крутить
На вуса
Спогади давні...
Вже не збагнути
Ні слави,
Ні літ.
Коні
Вишневі
Б'ють
Край воріт...
Внук засинає...
Чумацьким шляхом
Втік
З козаками
У білий світ.

1968 р.

Ліні Костенко

На Слобідщині, гей, на Слобідщині,
Скрипить возами ще Муравський шлях,
Тут оживають згірклі таємниці,
Помічені мечами на зірках.

Тут пролилися сльози Ярославни,
Як пронесли їх за калиною услід
Зухвальців-хлопців. І сичі сміялись
Над горем українських матерів.
На Слобідщині, гей, на Слобідщині,
Ти сам на сам з віками, сум на сум,
Курган козацький стереже калина
Не зраджена, не кинута на глум.
Тут прадіди мечем воскресли долю,
Росли і кріпили діти Ярославни,
І вже корогви гордо й величаво
Рекли чужинцям: "Йду на ви!"
...Той клич не згинув у серці слобожанця!

1990 р.

Анатолій Тесло є родом з села Сковородинівки,
що на Харківщині. З професії він журналіст. Закінчив
Київський державний університет. Живе в м. Харко-
ві, працює в редакції газети "Слобідський край".

Богдан ЧЕПУРКО

СВЯТВЕЧІРНЕ

Відкурличе пташиний вирій --
проминання непереможне
заглядає в кожну шпарину,
в стебелиночку кожну.

Не вертаються соловейки!
Видивляє душа Боже тіло...
Щось таке золотеньке
з віршиком прилетіло.

Тенькнуло у серденько,
жито-пшеницю сіє --
Різдвяний Колядниченько
всьому світові рай діє.

Злітаються душі невинні
на духмяному околоти...
Граються з ними новорожденні
зквіви -- зкити -- зколоти.

Викликають світло з яєчка
новоз'явлені голосочки...
В душу дивиться золота свічка.
З неба блимає Мама-квочка.

Править возом зоряний колядничий --
підбирає всіх подорожніх...
Дід покутний благословляє звичай.
Дух предків взолочує стеблину кожну.

Це ми з вами, ми з вами
на святвечірній соломі --
дорогою під рушниками
котимо золотий гомін.

Це ми з вами, ми з вами --
війнство Христової Січі --
перед небесними образами
свідчимо: БОГ ПРЕДВІЧНИЙ!

Микола САРМА-СОКОЛОВСЬКИЙ

СВЯТОЧНА АКВАРЕЛЬ

Миколі Козакові

Гуркоче грудням грудень,
вслухаються у нього люди,
але ніхто й словечка не прокаже,
що вже риплять чумацькі мажі --
везуть воли їх круторогі,
везуть без шляху, без дороги,
і грають ярма рипко,
неначе бас, цимбали, скрипка,
та ще той бубон завдає,
мов циган щастя всім кує,
затято, грімко!...
А на возах не сіль-бахмутка
і не кримка --
Святвечір на возах,
та колядки,
шовкова хустка,
кутя із медом та узвар,
червоні яблука, мов жар...
...А з Божої руки
паде сніжок
на поле,
на ставок,
і гай так побілів --
заледве з мрева проступа.
Зорі вечірньої яскріє злогограй.
А спереду волів
ступа
Святитель Миколай.

10.12.1992

У Києві на бульварі Шевченка в будинку 18, де колись
була гімназія, в якій учився Павло Чубинський, відкрито
меморіальну дошку. На мітингу виступив відомий літера-
тор Віталій Дончик. Ішлося про незаслужено забуте ім'я,
про реабілітацію духовних синів, що можливе стало у
незалежній Україні. Автора 7-томної праці з етнографії і
збирача тисячі народних пісень тепер заслужено шанують
на Батьківщині. Тепле слово про великого митця сказали
його земляки, представники громадськості і, звичайно,
звучав у виконанні всіх присутніх національний гімн "Ще
не вмерла Україна..." на слова Чубинського.

**З СВІТЛИМИ СВЯТАМИ РІЗДВА
СЕРДЕЧНО ВІТАЄМО ВСІХ ЧИТАЧІВ
і БАЖАЄМО КОЖНОМУ ЩАСТЯ,
ЗДОРОВ'Я ТА ДОБРОГО НАСТРОЮ
У НОВОМУ РОЦІ!**

Сподіваємось, що Ваша вчасна передплата
і щедро КОЛЯДА допоможе "Новим Дням"
приходити до ВАС безперебійно й служити
ВАМ та УКРАЇНІ цей 45-ий для нас рік!

ВЕЧОРИ НА ДИТИНЦІ

Коли поїзд йде на південь, туди, де сонце, де Україна, я дивлюсь вперед, назустріч їм. Там, попід сонцем мріє купка полуденних білих берізок. Мене тягне до них. Ось вже берізки нарівні зі мною, а через хвилину вони вже не з полудня, а з півночі, і кольор вже в них інакший, і небо над ними інше -- холодне небо. Мене вже не тягне до них. Це диво руху. Те, що було південним робиться північним, а коли їдеш на північ, то навпаки. Але я їду на південь, туди, де Київ, де Україна, а позаду все далі й далі від мене красивий, холодний, тепер вже знову Петербург, в якому живу. А закоханий у Київ. І як це сталося, що мешкаю не там? -- Як сталося, що третина українців розкидана по всьому світу, у той час як є під сонцем чудова й простора рідна своя й несвоя земля? Зараз з великим боєм робиться своєю.

А нині, по обидва боки широко пливе Беларусь -- луки і ліси, реки і речаньки -- чудовий край! Скільки разів я перетинав його з півночі на південь і у зворотньому напрямку, але так і не ступив на білоруську землю, якщо не вважати землею асфальт платформ залізничних станцій.

Як же я опинився аж у Петербурзі? Це результат радянської інтеграції. Народився під ласкавим сонцем -- у самому центрі України, недалеко від Чигирини, ріс на березі Дніпра серед сполохів розтопленого металу -- у славному Дніпропетровську, вчили мене вже не в українській, а в престижній російській школі, а потім подався на фізфак теж престижного Ленінградського університету під холодне північне небо, бо там є катедра ядерної фізики. Дуже хотів оволодіти величезною енергією атомного ядра і тим самим облагодіяти усе людство. І все в душі моїй було "Широка страна моя родная". Якось йшов я сонячним святковим травневим днем по Невському, вуличні гучномовці було відкрито і голосили вони на весь проспект про мою Україну, про те, яка вона квітуча, яка щаслива, як у ній розквітає національна культура. Слухаю, а передо мною очі роботящої селяночки з якогось, мабуть, далекого волинського села. Її цькували пасажери трамваю і не де-небудь, а у Києві. "Куда прьош!" А вона: "Людоньки добрі! Та я ж нічого. Мені б тільки до вокзалу доїхати". І я подумав, а хто ж я такий? Чому тоді, у Києві не став на захист селяночки, яка кормила отих "добрих" -- чужих Україні, нахабних киян, яка робила Київ столицею, привілеями якої користувалися оті нахаби. Чому боягузливо промовчав? І раптом зрозумів -- зрадник я! З того часу, а це було ще задовго до перебудови, переломилося моє життя. Потім сказав щось не так і дорога до ядра була мені заказана. Пішов аспірантом до Ленінградського інституту біофізики і вийшло, що біофізика стала мені набагато цікавішою ніж сама фізика і став я спочатку кандидатом, а нині і молодим доктором біологічних наук. Знають мене тепер в усьому професійному світі, як видного... російського вченого. А

душею я -- український. І тягне мене додому, ой як щемливо. І зветься той щем -- ностальгією.

А поїзд мчить і мчить на південь. Ось вже минаємо Чернігів, я теж у ньому ні разу не був -- гріх великий! Тільки й бачу, як підіймають над Десною свої верхівки старовинні монастирі. Ось вже минули Ніжин, ідемо Дарницею. Через Дарницю простягся чи-то рукав дніпровський, чи-то канал -- не знаю, не киянин я. Дівчина, що стоїть біля мене, питає:

-- Ето Днепр?

-- Днепр, -- сміюся я.

-- Так он же меньше Москвы реки! -- зневажливо каже дівчина.

Але у цей час поїзд виходить на дніпровські простори і спантеличена дівчина здивовано вигукує:

-- Ето Днепр!

-- Ну-да -- посміхаюся я.

А над Дніпром золотом с'яють верхівки Печерської лаври, світитися Видубецький монастир, а ліворуч високо підняла меч важка і огрядна брежнєвська "Дунька", -- металева потвора, втілення страшної, марудної влади. Її не люблять кияни, не люблю й я.

Поїзд зупиняється вздовж перону київського вокзалу. Я вихожу на перон...

-- Леся?! -- Ти зустрічаєш мене?!

Леся кидається мені назустріч, обіймає, сміється: -- А як же ти думав, дуренький! Ти ж звонив!

Леся! Як же так вийшло, що я пройшов повз свою долю і знедолив її? А Леся світиться радістю. Навіть ця швидкоплинна зустріч для неї щастя. І навкруги нас Київ! Тут, біля вокзалу, він ще на себе не схожий, але ми сідаємо в тролейбус номер два, піднімаємося вгору і розлітається в обидва боки стрімкими тополями широкий Бульвар Шевченка в обмраєнні густих каштанів та затишних, природно київських будинків, таких здається немає більше ніде -- і все це обрамлення Лесі.

У неї однокімнатна квартира на Рейтарській. Такий собі затишний закапелок на другому поверсі старого київського будинку.

-- Помиєшся з дороги?

-- Аякже!

Виходжу в ванни -- на столі шампанське, горілка, тістечка...

-- А зараз буде, -- сміється Леся, -- український борщ!

Лесю! Лесю! -- Кохана Лесю! -- Чим був би Світ разом з своїми ракетами, космосом, електронікою, якби тебе не було? А за вікном лагідне київське сонце, зелень каштанів. Шампанське грає у мене в голові, я пригортаю до себе Лесю. Як добре. Господи! Невже я щасливий... А Леся?

І я заспіваю:

-- На городи верба рясна...

І Леся підхоплює:

*На городі верба-а рясна!
Там стояла дівка кра-аасна!
Вона красна ще й вродли-ива, --*

Продовжую я:

Вона красна ще й вродлива, --

Підхоплює Леся:

В неї доля не щасли-ива!

І раптом запинається.

-- Чого ти?

-- Не хочу цієї пісні. Чого ти її почав?

-- Сам не знаю, -- розгублююсь я. -- Мабуть заради кінцівки.

Лесині очі, які тільки-що зажурилися, раптом зблискують:

*Іванку ти, Іванку!
Сорочка вишиванка.
Високий та стрункий,
Високий та стрункий,
Ще й на бороді ямка!*

Ой, Лесю, моя Лесю! --

підхоплюю я, перероблюючи пісню, --

*Люблю твою я вроду.
Люблю дивитися,
Люблю дивитися,
Як ти ідеш по воду.*

І я беру Лесю на руки, і ми зацілюємо одне-одного. Тепер вже не буде сумнівів, ні біофізики, ні Світу -- одна лише насолода, одне лише щастя...

На стелі ворухиться яскравий сонячний заєць.

-- Звідки він? Адже дощу не було.

-- Там, надворі стоїть водогінна колонка. Біля неї завжди калюжа. Ти надовго?

-- На два тижні.

-- Так мало?

-- Затримаюся ще на один. Не вмруть. У мене справи в твоєму інституті, в Радіаційній медицині, у Богомольця та ще й в університеті. Окрім того до Спілки письменників треба зайти.

-- Сьогодні у тебе справ немає?

-- Ні.

-- Тоді підемо погуляємо.

-- Ходімо! Я скучив за Києвом.

-- Цей раз підемо повз Софію на Велику Житомирську, а потім вийдемо на Володимирську гірку -- помилуємося Дніпром.

Дніпро і Леся, -- Боже мій! -- Зупини цю мить!

І ми виходимо спочатку на Володимирську -- тут, прямо на вулиці, на столиках колись продавали чудове пиво, йдемо повз Святу Софію, нехай нею правнуки наших правнуків милуються, повз пам'ятник Богданові Хмельницькому -- постамент його невдала подоба постаменту "Медного всадника" і булавою він показує на нього -- на північ. Ех "Богдане-Богдане, -- нерозумний сину!"

-- Чи бачитимуть його наші правнуки? -- питаю у Лесі.

-- Може й бачитимуть. Все ж таки Богдан.

А я думаю, -- добре було б, щоб серед них були також правнуки, у жилах яких текла б Лесина і моя кров -- разом.

Нарешті ми виходимо на Житомирську і Леся вже збирається повернути до Володимирської гірки, але я питаю:

-- Лесю! Що там за Житомирською, он туди -- на північ?

-- Гончари і Кожум'яки.

-- Лесенько! Серце моє! -- вигукую я. -- Це ж моя мрія побувати там, де гончари і кожум'яки. Скільки про них чув, а досі не знав, що вони за Великою Житомирською. Чи далеко звідси?

-- Та ні! -- Три кроки.

-- Тоді ходімо, Лесю! До гончарів.

Ми виходимо за ряд будинків і опиняємося на великому лузі.

-- Он там, -- каже Леся, -- була Десятинна церква, у якій загинули останні кияни. А там далі, -- то музей Історії України. Будівля не пасує до київської округи -- типово радянська архітектура.

Йдемо далі. Стежка веде поміж кущами та високими бур'янами, а ще далі дороги здається нема, -- ліворуч урвище, праворуч ще глибше, а попереду обидва урвища зливаються в одне і тягнеться кудись на північ широкий видолинок у кінці якого голубіє церковця. Праворуч схил якоїсь гори, лисий, подекуди теж вкритий бур'яном.

-- Це Замкова гора, -- каже Леся. -- А між нею і нами, у цьому вузькому видолинку жили гончари.

-- А де ж кожум'яки?

-- Он там, попереду.

-- Сядемо Лесю на самому вістрі цього клину, -- кажу я.

-- А він так і зветься -- Клинець! -- сміється Леся.

-- А ще в нього інша назва -- гора Дитинка. Це ще з часів Київської Руси.

-- Дитинка! -- чарівне ім'я. Їй-бо! Тут ще й зараз Київська Русь! -- Той самий бур'ян на Дитинці, такий самий напівлисий схил Замкової гори і такі самі порожні видолінки.

-- А вони тоді не були порожніми, -- посміхається Леся. -- Вони були забудовані халупами кожум'як та гончарів.

-- І все це поруч центру сучасного Києва, -- дивуюсь я.

Зовсім недалечко гудуть тролейбуси на Великій Житомирській.

-- Я люблю сюди приходити, -- тихо каже Леся. -- Трохи посумувати.

-- Не сумуй дівчино! Все ще налагодимо.

-- Ой, якби то було!

-- А що там далі, за церковцею?

-- Гора Щекавиця. Далі ще місто. Он там, ліворуч Копирів кінець і саме там, у кінці вулиці Мельникова глибочіє Бабин яр. У ньому німці вбили вісімдесят тисяч київських євреїв -- чоловіків, жінок, дітей за те, що вони євреї, та ще двадцять тисяч переважно українців за непокору.

Я стою, дивлюся в той бік, на зелений беріг видолінку, над ним чисте, вже рожевіюче вечірньою зорею небо і раптом кажу:

-- А що б робили німці, якби зустрілися віч-на-віч з єврейкою, яку звуть Пресвятою богородицею, та з її сином Ісусом Христом. Вони б їх вбили?

Леся сполохано дивиться на мене:

-- Мабуть... мабуть, ні!

-- Але ж чому вони, спляючи книги Гайне та Айнштайна разом Біблію не спалили? Адже більш єврейської книги на світі немає. Вона ж декларує, що євреї -- Богом вибраний народ.

-- Світ дивний, Іванку. Людина з одного боку велична постать, з другого -- пігмей.

-- Проте не розумію й євреїв. Майже весь світ кричить, що їх син -- то син Божий і поклоняється йому. А вони? -- Пройдисвіт, самозванець! Та я б на їх місці утроє дужче од інших співав: "Радуйся люде, Христос народився!", і святкував Різдво не тиждень, а два. А на Паску: "Христос воскрес! Воістину!" -- цілувався би з кожним. Кажуть, євреї народ пронирилий і хитрий. Де ж тут хитрість? -- Скоріше самопожертва. В ім'я чого?

-- Що б сказали люди тобі, якби ти, земна людина заявив себе сином Божим?

-- Хм! Ну, взагалі б... Але Христос, якщо і не був сином Божим, то був генієм над геніями, бо й нині, майже через дві тисячі років володіє серцями мільярда людей незалежно од їх національності, мови та інших етнічних особливостей. Чому так не люблять євреїв?

-- Мабуть тому, що вони народ Біблії, а ще й тому, що вони ніколи не були ні панами, аніж холопами. А це дратує і тих, і других. Та й взагалі переважно живуть не на своїй землі.

-- Зараз у Росії антисемітизм знову росте, як страшна потвора, у найбрутальніших його формах. Нещодавно "Известия" надрукувала велику статтю: "Адольф Гитлер в Санкт-Петербурге".

-- Колись найбільше антисемітизму було, здається, в Україні, а нині його у нас набагато менше ніж у Росії.

-- Бо український народ зрозумів, що євреї завжди були "червоною ганчіркою", на яку його наче "бика" на кориді відволікали від страшної небезпеки, яка нависала над ним. Адже півтора мільйони євреїв, а зараз їх ще менше, нездатні загрожувати майбутньому України. Ми ж не дурні, щоб стверджувати, подібно російським антисемітам, що мільйон російських євреїв здатний подужати сто двадцяти мільйонний російський народ. Це ж треба не поважати самих себе. Вони принижують Росію.

-- Тут багато безглузлого.

-- Моя жінка антисемітка, -- раптом кажу я, -- а найкращі її подружки єврейки. Іди розберись!

-- Мені хочеться побачити її, хоч би фотографію привіз. Вона гарна?

-- Російською вродою -- різьбленою, без напівтонів. Українки мені подобаються більше.

-- А женився на ній!

відчиняйте

КОНТО СОВИ

Кредитова Спілка "СОІОЗ" радо пропонує Вам відчинити новеkonto для дітей -- Конто Сови "Сімон". Цеkonto дасть можливість Вашим дітям навчитися ігровим шляхом управління грошми. Конто Сови призначене для дітей до 12 років і надає їм такі спеціальні зручності та послуги:

- * ощадну книжку сови Сімон
- * членську картку Конта Сови
- * величину уділів лише 10 доларів
- * щоденні проценти, виплачувані місячно
- * щомісячне заохочування, подарунки, конкурси
- * термінові вклади на суму лише 100 доларів
- * поквартальну виписку про ріст заощаджень

So-USE CREDIT UNION

2267 Bloor St. W.	Toronto	763-5575
406 Bathurst St.	Toronto	363-3994
31 Bloor St. E.	Oshawa	432-2161
26 Eglinton Ave. W.	Mississauga	568-9890

Ваша Кредитова Спілка
має великий вибір фінансових послуг.
Звертайтеся до нас з усіма
Вашими фінансовими потребами.

-- Тебе не було.
-- Як ти з нею живеш?
-- Зараз межа між Росією і Україною перетинає і нашу сім'ю.

Я за Крим український, вона -- за російський з Одесою, Харковом, Донбасом і взагалі з усією Україною впридачу. "Зачем вам черноморський флот, он не має стратегічного значення". "А вам зачём?" -- питаю я. -- "Ето історическая гордость России!" "То ж значить, ради гордості?! Ні!" -- кажу я. -- "Чорноморський флот має стратегічне значення найперше для України. З Чорного моря вся Україна, як на долоні. Навіть тактичні ракети Чорноморського флоту сягають за Київ, Харків і Львів, тож, якщо хтось хоче, щоб флот був лише у нього і його не було в Україні -- той важить закинути зашморг на шию України".

Проте й для Росії цей флот стратегічний. У Туреччині знову росте пантюркізм, а він мітить і на Волгу і аж на Сибір. Отже, щоб остудити ці надмірно гарячі голови краще мати на Чорному морі два флоти -- український і російський -- кожному свій. І це, всупереч великим кривдам краще розуміють в Україні. В Росії ж, ще багато безглузвих імперських традицій. Вони не розуміють, що час імперій безповоротно минув. Краще навести лад у себе дома ніж посягати, наприклад, на Україну...

-- А як же Оксанка?

-- Об'єкт стратегічного значення. За неї точиться вперта боротьба. Вона намагається настроїти Оксанку проти мене. Дурна! Невже не розуміє, що цим самим губить сім'ю.

-- А сама Оксанка?

-- Кохає мене.

І знову на Дитинці. Вечоріє. Там, на низу засвітилися рідкі яскраві ліхтарі. Сидимо мовчки. Я трохи збоку дивлюсь на Лесине обличчя. Воно, висвітлене вечірнім зоряним світлом, здається мені незвичайним і таким рідним. Звідкіля ж ти узялася у моєму житті, дівчино, чому так запізно? З чого все почалось?...

Це було ще до Чорнобиля...

-- Ось воно! -- Іван навіть трохи зівся, начебто від того краще буде видно цифри, які виписувала доповідка на старій, затертій крейдою дошці. Так, -- це було саме те, що йому потрібне. Він подивився на молоду волооку Афродіту і спробував уявити її бабусю. Дикунство яке! Проте дівчина старанно виводила цифри, які свідчили про скороминучість усього живого: її молодості і вроди. Вона мабуть не усвідомлює того, напевне ще не відчуває серцем. Хіба відчуєш, коли тобі лише двадцять п'ять, а от Іванові вже майже тридцять і, хоч ще нема в нього почуття втоми життям, ані того розчарування і присмерку, які приходять разом з літами, проте сіклася вже колись буйна козацька чуприна. Хоча цей клятий процес -- поступове нагромадження хромосомних аберацій -- цілком закономірне й природне явище, Іван ненавидить його і не збирається миритися з повільним згасанням. Отже ця миловидна доповідка зберегла Іванові мабуть три роки життя, саме ті, які були

потрібні, щоб одержати оті саме цифри, які вона так буденно випишує на затертій крейдою дошці.

Коли відгомонила дискусія і головуючий, професор Метелін підвів підсумок сьогоднішньому засіданню, в якому, на думку Івана, було більше гарних фраз ніж суттєвого аналізу щойно поданого матеріалу, він підійшов до дівчини. Вона подивилася на нього глибокими і чомусь винуватими очима і тихо сказала: "Ох і в'дливим були Ви..." Іван щиро посміхнувся і відповів, що він не був би "в'дливий", якби не було чого їсти. Робота дуже цікава.

-- Мені приємно, що Ви так думаєте про мою роботу, -- зраділа дівчина. -- Судячи з Ваших запитань Ви тонко розбираєтесь у генетиці.

-- А чи Ви розумієте до чого Ваша генетика веде?

-- Дещо, -- посміхнулася дівчина. -- На жаль, вона не лише моя. Далі потрібен серйозний математичний аналіз. Якби знайшовся біолог з доброю математичною підготовкою.

-- Такий є. Саме про це хочу з Вами поговорити.

Розмова затяглася надовго. Вже давно всі пішли, а вони все ще сиділи над захаращеним протоколами і графіками столом.

Нарешті Іван схаменувся і, пильно подивившись в її очі, спитав:

-- А як Вас звуть?

-- Олесь! А Вас?

-- Іваном.

-- Ви у якому інституті працюєте?

-- Біофізики.

-- Я щось такого у Києві не знаю.

-- Він далеко -- у Ленінграді.

-- І ми розмовляємо українською мовою! -- здивувалася дівчина.

-- Та я ж з України!

-- Але ж навіть тут, у Києві, все ведеться російською, і я доповідала теж. А звернулася до Вас українською. Сама не знаю чому.

-- Ось бачиш, -- душею почула, що я українець.

-- Та ще й щирий, -- засміялася Олесь. -- У вас на обличчі написано.

-- І в тебе теж. А чи знаєш ти, яка ти гарна?

Дівчина посміхнулася і раптом відповіла:

-- Добре знаю, чого варті такі компліменти. Хто ж ти такий?

-- Іван Верболюз.

-- Той самий?!

-- Той самий, -- засміявся Іван і вони знову занурилися у наукові матеріали.

-- Іване! -- нарешті сказала Олесь, піднімаючи втомлені очі. -- Ти ж не зівтував...

А на вулиці пахло весною. Місто бриніло вечірнім життям і, хоч сонце давно зайшло, уступивши землю ночі й прозорому морозцю, Верболюзові здалося, що з поснулих бурульок все ще падають чисті краплини відбиваючи в своїй маленькій кришталевій істоті веселі вогники міських ліхтарів.

-- Мене ось що дивує, Іване, -- сказала Олесь, -- кладучи свою маленьку руку на його лікоть. -- В науці

ми працюємо майже поруч, а ти досі не знав, що я роблю.

Верболоз щиро зареготав:

-- Краще знаєш, що робить Куртіс у Сан-Франціско. -- Він обернувся до неї усміхнене лице і лукаво блимнув очима. -- Боюсь, що ця кумедія трапилася не лише зі мною.

-- Я твої роботи читаю. Вони цікаві й розумні, але дуже складні. Ну просто ж захаращені математикою.

-- Он як? Кажуть, що простота ознака генію. Теорія Айнштейна принципово проста, але спробуй її зрозуміти. Ні, природа не проста, її не розложиш по полицям. Вона повна парадоксів і це давно відомо. Візьми нашу біологію. Наприклад, між чинниками "а" та "бе" існують прямий і зворотній зв'язок. Здається ясно і просто. А тепер спитай: який з них прямий і який зворотній? Те, що з боку "а" є прямим, з боку "бе" здаватиметься зворотнім. І не завжди відомо звідки дивитися.

-- Ти любиш глибоко пірнати, Іване.

-- А то ж, як! Ми ж фізфаківці! -- Пірнати, так глибоко. А не те, щоб голий зад над водою було видно.

Олеся засміялася:

-- Уявляю метлинський і нюмин над водою. Ну, ще й "задок" Регіни між ними і не над водою, а над багнищем, яке вони розвели.

-- Колишні лисенківці. Тоді вони цькували генетику, а зараз -- ти ж дивись!

-- З того болота вони мають машини і дачі, та ще й спецобслуговування у поліклініці для вчених.

-- А що має суспільство?

Обидвоє весело зареготали.

-- Ну, годі-годі! -- проказує крізь сміх Олеся. -- Тут плакати треба.

-- Ні, краще будемо сміятися! Щоб подолати таке -- сміятися треба.

-- Ти думаєш подолати?

-- А як же! Інакше для чого жити?

-- Заради машини, дачі, жінок нарешті, -- засміялась Олеся.

-- Буржуазна ідеологія.

-- Ну, в нашому світі буржуазна ідеологія вдало прикривається соціалістичною фразеологією.

-- Мімікрія. Хто пристосовується -- той виживає. Біологічний закон. Але різні люди пристосовуються по-різному.

-- Згодна-згодна, Іване! -- він відчув, як вона тепло притискує до себе його руку.

-- Ти подивись, як переливається Сіріус, -- тихо сказав він. -- Жодний діамант не зрівняється з ним. Скоро буде весна.

-- Он мій тролейбус. Біжимо хутчі!

-- Ще буде.

-- Ні, пізно, -- вже пізно, Іване!

Побравшись за руки вони мерщій подались до зупинки. Збадьорим весіннім гудом підскочив яскраво освітлений і майже порожній тролейбус.

-- До завтра, Іване!

-- Завтра ми продовжимо! -- гукнув Верболоз їй услід. -- Добре?

-- Добре-добре! -- відповіла Леся. Дверцята рвучко зачинилися, тролейбус рушив і, сипонувши блакитно-сизими іскрами, помчав уздовж бульвару.

Іван довго дивився вслід. Тихий сум чомусь сповнив йому душу. Він посміхнувся до чогось, може до вишневого первоцвіту з далекого хлоп'ячого краю, глибоко вдихнув пахуче весінне повітря і раптом різонуло по серцю: "Може вона вже одружена?!"

(Далі буде.)

МИСТЕЦЬКІ ВИРОБИ

TRYPILLIA ARTS

Великий вибір рамок для картин
і дипломів

QUALITY ONE HOUR PHOTO LABS

і доброякісні фото для паспортів
та інших документів.

2285 Bloor Street W., Tel. 766-0113

Toronto, Ontario M6S 1P1

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE
ВВІЧЛИВА І СПРИЯТЛИВА
ОБСЛУГА

COMMUNITY TRUST

2271 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

PHONE: 763-2291

ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІР'ЯМ
ДО КОММЮНІТИ ТРАСТ
У ВСІХ ФІНАНСОВИХ
І БАНКОВИХ ПОТРЕБАХ

ЮРІЄВІ ШЕВЕЛЬОВУ -- ВІТАННЯ З 85-ЛІТТЯМ

В грудні 1993 року минає вісімдесят п'ять років життя Юрієві Шевельову -- вік, який небагато українських і світових учених-мовознавців досягнули. Треба щиро радіти з цього приводу, тим більше, що Ювіляр не здає творчих позицій і час від часу виявляється чи то в мовознавстві, чи в літературній критиці, чи взагалі в науково-громадському житті.

Немає сумніву, що Юрій Шевельов увійде в історію славистики й українознавства як видатний учений з багатьма заслугами, про які писалося не раз у фахових журналах чи книжкових виданнях. Тут треба насамперед згадати безперечний факт, що своїми двома компендіями "Передісторія слов'янських мов" (1964-1965) та "Історична фонологія української мови" (1979), наш учений переміг і витиснув із наукового вжитку російськомовні "лекції" Ол. Соболевського, С. Бернштейна та інші, німецькі праці В. Вондрака, Й. Мікколи тощо, франкомовні компендіями А. Мейє, А. Ваяна й інших, не говорячи вже про польські, чеські та інші стандартні праці, що були на "науковому ринку" перед Шевельовим. Вихід згаданої "Передісторії..." в англійській мові в шістдесятих роках був переломовою подією в історії славистики на Заході й він викликав багато позитивних реакцій у англомовному світі. Сьогодні важко уявити собі якунебудь славистичну наукову працю, яка б не брала до уваги (в тій чи іншій формі) матеріялу й його інтерпретації Шевельова. Те саме торкається й його українознавчої праці, яка (теж в англійській мові) вносить у науку нові мовні факти й їхню оригінальну інтерпретацію. Рецензуючи свого часу цю працю в міжнародному журналі "лінгвістичної історіографії" (1981), підписаний висловив думку, що "основна вартість цієї праці для українського історичного мовознавства є понад усяким сумнівом і слависти повинні бути вдячні її авторові за цей 'новум' у історичній фонології". Хотілося б тепер додати ще одну обсервацію про цю працю, а саме, що вона зручно й безапеляційно поклала в могилу поширену колись теорію про "праруську" спільну мову, з якої, мовляв, розвинулися російська, білоруська й українська мови (на думку одних у 6-7 ст., на думку інших: пізніш, аж до 14 ст.). Як відомо, акад. Ст. Смаль-Стоцький заперечував існування "праруської" мови (1927), за ним йшли деякі його послідовники (К. Чехович, М. Андрусак, М. Гнатишак й інші). Для Шевельова ця справа неістотна. Він виводить українські звуки-фонемі з праслов'янських прототипів, а там із передісторичних діалектів, починаючи з 6-7-го століть (пр. стр. 766), "праруська мова" чи "руська прамова" ніде не згадується.

Правда, Шевельов написав на цю тему окрему статтю до "Енциклопедії українознавства" (т. 6 -- 1970), яку перекладено на англійську мову в її новому виданні (т. 1 -- 1984). В ній він підкреслює всю "штучність" цієї теорії, що наголошувала спільні явища, але

ігнорувала відмінності, властиві діалектам східних слов'ян того часу" (стор. 2311). Замість "праруської мови" він пропонує для передісторичної доби чотири первісні групи сх.-слов. діалектів: галицько-подільські, киево-поліські, полоцько-рязанські та новгород-суздальські говори. Із схрещення перших двох груп постала українська мова, з частин другої та третьої -- білоруська, а з частин третьої і четвертої -- російська мова. Однієї якоїсь "праруської мови" в історії східних слов'ян не було. Теорія про неї поволи переходить у слушне забуття, так як колись і теорія Погодіна-Соболевського про первісне російське населення Київщини...

Було б кривдне для Шевельова приписувати йому тільки згадані вище праці. Він має їх багато більше й бібліографічні огляди Я. Гурського дають добрий вгляд у духовий світ Ювіляра, його зацікавлень та творчих успіхів.

Не від речі тут згадати й про наукові збірники, що появились в УВУ в Мюнхені, в УВАН в Нью Йорку й інші. В них -- як не можна краще -- розроблено деякі з проблем, що цікавили Ювіляра. А своїм критикам -- нікуди правди діти були такі й є досі! -- сам автор відповідав окремими книгами, в роді "Тізерс енд аппізерс" (1971), "Не для дітей" (1964), "Друга черга" (1978) та інші. Там же й відгуки Шевельова на праці інших (напр., на книжку підписаного про "слово й назву Україна").

Було б задовго вилічувати всі почесні й дипломи, які одержав Ювіляр впродовж свого багатотрудного й продуктивного життя. Як повідомляла преса, останнє відзначення в 1993 році була почесна грамота УАКРаді в Нью Йорку; можна думати не остання.

Треба радіти, що наш Ювіляр у повному духовому й фізичному здоров'ї, а коли взяти до уваги, що сучасна медицина часто продовжує людський вік, то можна сподіватися, що Юрій Шевельов успішно "здистанує" таких мовознавців, як Олаф Брок (95), чи українських довговіків, як Іван Кедрин (96), Ольга Дучимінська (103) та інші. Дай йому Боже ще багато років життя й дальших творчих успіхів!

З нагоди 85-літнього ювілею редакція "Нових Днів" сердечно вітає професора Юрія Володимировича Шевельова-Шереха -- співтворця й ідейного надхненника нашого журналу, на сторінках якого появилось близько 50 кращих есеїв Ювіляра.

Бажаємо Вам, шановний Юрію Володимировичу, доброго здоров'я, дальших творчих успіхів і сили ще не раз побувати у рідному Харкові, який і цього року так щиро вітав Вас.

Зважаючи на поширені ілюзії щодо "нового економічного Союзу", передруковуємо для земляків "Москву, Маросейку" з "Нових Днів" за березень 1954 року.

Редакція

МОСКВА, МАРОСЕЙКА

Тут, на цій московській вулиці, серед кварталу, заселеного "блінниками", майстрами випікання московських млинців, розташувалися в другій половині 17 сторіччя двоє "подвор'єв" -- Гетьманського й Малоросійського. Тут зупинялися новоприбулі з України, і сама назва вулиці -- це зіпсоване слово "Малоросейска". (Тепер Маросейка зветься вул. Богдана Хмельницького.) Тут відбулося чимало людських драм, і через цю вулицю прийшли ті впливи, що досить глибоко змінили російську культуру в 17 столітті. Це був той мостовий причілок, звідки після Переяслава почався наступ української культури на московську.

Великий і розмашний плян культурного завоювання розлогої і військово-сильною Москви був задуманий українською інтелігенцією ще з кінця 16 ст. Заради цього пляну був спинений рух літературної мови в напрямі наближення її до народної мови і були відновлені церковнослов'янські первні літературної мови трудами Лаврентія Зізанія, Памви Беринди, а передусім Мелетія Смотрицького. Заради нього київська інтелігенція творила міт двох Росій -- Малої і Великої, -- бо цей міт був створений таки передусім в Україні, -- і підтримувала теорію політично-державної переємності між старим Києвом і тогочасною Москвою. Заради нього переможець Москви гетьман Сагайдачний пропонував їй союз 1620 р., Лаврентій Зізаній привіз до Москви рукопис свого "Катехізису" 1626 р., Кирило Транквіліон Савровецький -- рукопис свого "Учительного євангелія" 1627 р., а митрополит Петро Могила прислав 1640 р. Ігнатія Старушича з пропозицією заснувати в Москві школу -- першу школу -- силами українського духовництва.

Справжнє поле для діяльності відкрилося після Переяслава. Переяслав став передумовою української культурної інвазії. Харлампович підрахував, що в другій половині 17 ст. в самому тільки місті Москві було 7 монастирів повністю заселених українцями й білорусами, а один з них навіть був переданий у зв'язку з цим у відання Малоросійського приказу! Українські приходні наклали потужний відбиток на культуру тогочасної Москви. Вони в ній чимало зрушили і змінили, вони її істотно збагатили. Славно-звісна реформа патріарха Нікона, що доглибно струснула російською церквою, була фактично проведена українцями, виходцями з Київської академії. Заснована 1685 р. московська академія, пізніше відома під назвою Слов'яно-греко-латинської, після короткого періоду, коли нею керували греки брати Ліхуди, а потім ніхто не керував, від 1700 р. фактично перейшла в українські руки. Протягом наступних 64 років вона мала 19 ректорів, з них один був грек, два -- росіяни, а решта 16 -- українці, вихованці київської академії або харківського колегіуму. Такий був і склад викладавців.

Після смерті останнього російського патріарха Адріяна на чолі російської церкви став українець Стефан Яворський. У період 1700-1762, за підрахунком того ж Харламповича, в Росії, на чисто російських землях, було 70 єпископів-українців. Були часи, коли російська церква була цілком в українських руках. Не забуваймо, що тоді, особливо в 17 сторіччі, церква раз-у-раз означала культуру, а культура -- церкву. Нове, доти нечуване вливалось в консервативну Москву через Малоросейское подвор'є на Маросейці.

Не з легким серцем ішла українська інтелігенція в Москву. Вона добре знала, що таке Москва. "Катехізис" Лаврентія Зізанія видали, але з страху перед можливими ересями без титульної сторінки. "Учительне євангеліє" Кирила Савровецького засудили за ересь й спалили. Ще була свіжа пам'ять про перші десятиріччя 17-го сторіччя, коли українських священиків і ченців не вважали за охрищених і силоміць христили вдруге, своїм звичаєм. Ще 1632 р. був з нагоди прибуття групи українських ченців виданий наказ: "А в церковь их не пущать, а пенія слушать в трапезе или в паперти, а святѣни им никакие не давать и крестом воздвизательным не благословлять и ко образом не прикладыватися". В 1652 р., за два роки перед Переяславом, чужинців виселено з Москви, до тоді посталої Німецької слободи, а малоросіянин -- це ж було для тогочасної Москви те саме, що литвин, що поляк, що іноземець взагалі.

Сучасник писав 1666 р.: "малоросам і смерть не така страшна, як відіслання до Москви". Дмитрові Тупталові виклик до Москви коштував нервової хвороби. Стефан Яворський, призначений бути рязанським єпископом, утік був з Донського монастиря в Москві, де його потім тримали під наглядом. І далі люди почували себе чужими в чужому московському світі, чужими до самої смерті. Навіть Теофан Прокопович, близький співробітник Петра I, головний ідеолог новонароджуваної російської імперії, навіть він у передсмертні дні підсумовував своє життя:

*Ні з яких сторін світа не видно,
Все ненасть,
Нім і надєжди, о многобідно
Моє щастьє.*

Многобідне щастя -- чи можна влучніше оцінити щастя людини, що досягла найвищих верховин суспільної драбини, -- що їй заздять, -- але вона відчуває себе кінець-кінцем усім і всьому чужою...

Було б хибно зводити цей рух до шукання кар'єри. Це був також ідеологічний рух. Що таке Москва, -- знали, і все таки пішли на Переяслав і все таки рушали до Москви. Рушали може саме тому, що усвідомлювали, наскільки нижчий був той культурний і побутовий рівень, що на ньому стояла Москва. Бо це було чи принаймні здавалося передумовою можливості завоювати Москву. Переяслав у перспек-

ктиві трьох сторіч уявляється нам початком великої трагедії. Це слушно. Але в умовах 1654 року не було з konieczністю закладено розвитку тільки в цьому напрямі. Навпаки, сучасникам Переяслав здавався вихідним пунктом для великої експансії. Нічого майже не втративши політично, -- адже Україна зберігала цілковиту внутрішню незалежність і майже цілковиту незалежність зовнішніх зносин, умови зобов'язували її тільки прийняти московського воеводу й залогу до Києва і повідомляти Москву про посольства до Польщі чи Туреччини і про вибори гетьманів, -- Україна, здавалося, діставала військову допомогу, а головне -- їй відчинявся шлях до культурного завоювання страшного сусіда.

Це була доба -- 17 сторіччя, -- коли формувалися національні держави на Заході, але в ідеології панували універсалістичні концепції. Київ, відроджений осередок України, стояв перед очима тогочасного українця другим Єрусалимом. Він був центр церкви, значить -- центр культури. Звідти мав возсіяти світ на весь християнський світ. Ворогом були турки, що володіли греками і всім християнським Близьким Сходом. Знаряддям, я повторюю, знаряддям визвищення другого Єрусалиму -- Києва мала стати Москва. Її військова сила мала здійснити програму української інтелігенції. Безнастанні заклики до боротьби проти турків і татар у проповідях Галятовського, Барановича і всіх українських проповідників 17 сторіччя, ба навіть і самого Стефана Яворського, -- не загальники, як може тепер здатися, і не результат татарських наскоків на Україну, а насамперед вияви цієї універсально-християнської ідеології.

Поза цією суб'єктивно-ідеологічною стороною справа мала об'єктивну історичну сторону. Я сказав: 17 сторіччя було в ідеології добою універсалізму, фактично -- воно було добою ставання національних держав. Нова держава постає тільки в перемозі над усіма своїми сусідами. Згадаймо ставання Німеччини вже в 19 сторіччі. Для об'єднання німецьких земель були потрібні війни на півдні, півночі й заході. "І на чотири боки шаблі". Україна Богдана Хмельницького мала подолати щонайменше Польщу, Туреччину й Москву. Вона це здійснювала. Військово вона змагалася з Польщею й Туреччиною. Було актом державного розуму спробувати скорити Москву іншими методами. Коли ми говоримо про нашу сучасність, ми добре знаємо, що війни ведуться різними методами, що вони бувають гарячі й холодні, що вони тривають, коли підписано мир і коли миру підписати не можна. Чому ми не хочемо зрозуміти цього для 17 сторіччя? Російська пропаганда сказала нам, що Переяслав був актом капітуляції, а ми повірили і кажемо: Переяслав був капітуляція без війни, національне лихо, помилка великого Богдана...

Тим часом навіть військово Переяслав не був кінцем боротьби. Після нього Україна розгромила Москву під Конотопом у липні 1659 р. і була розбита на полтавських горбах у липні 1709 року. Тим більше тривала боротьба в культурі.

Якщо і там Україна зазнала поразки, то це сталося не через переяславські умови, а насамперед з причин, закладених у самому українському житті того часу. І хоч трудно в історії говорити про те, що було б, якби чогось не було, та все таки можна побоюватися, що при наявності цих причин Україна не виграла б і без умови 1654 року.

Політично і військово Переяслав став початком поразки тільки тому, що різні українські кола самі втягали Москву в Україну, намагаючися використати її проти своїх унутрішніх ворогів. Повне розуміння цього приписується ще Мазепі. Хіба нагадати про звертання Інокентія Гізеля або Лазаря Барановича або багатьох інших -- прислати московських стрільців в Україну? Або про те, що коли Дем'ян Многогрішний хитнувся від Москви, його заарештувала не Москва, а таки група київської старшини, що дійшла була навіть до того, що просила дати на гетьмана "боярина великороссийских людей". Комплекс Кочубеївщини і тільки він уможливив Москві здобувати чимраз більше позицій в Україні. Розріст цього комплексу змусив Мазепу до суворой конспірації, що не дала йому змоги військово підготуватися до бою під Полтавою. Бій під Полтавою виграв Росії не Петро I, а українські Кочубеї. Самозрозуміло, Петро й Росія влучно використали це, як використовували всі подібні нагоди, що їх не бракувало. Про причини самого комплексу Кочубеївщини хай говорять історики й психологи. Він живе й досі.

Культурно Переяслав став початком поразки з глибших причин. Культурне завоювання переможеною нацією нації-переможця в принципі можливе. Колиш подолана римськими легіонами Греція завоювала культурно Рим. Германці в Італії, Франції, Іспанії були культурно завойовані Римом, наслідком чого є сучасні романські народи. Передумовою для культурного завоювання нації-переможця є одначе культурна перевага переможеної нації на всьому полі бою, себто в усій культурі. Цієї передумови бракувало українській культурі 17 сторіччя. Українська культура того часу була блискуча, доба барокко -- одна з золотих діб нашої культури. Архітектурні споруди Мазепи, проповіді того часу, початки театру, різьба й малярство, початки гравюри -- лишилися в сторіччях, вони і в наш час впливають на українське мистецтво. Одначе вони мали свою стелю. Українська культура доби барокко була суто церковна. Культура була при церкві, і церква означала культуру.

Поки так було і в Росії, українська культура була в наступі. Ми бачили, що вона завоювала церкву, мовно-богословську освіту й науку, зв'язані з релігією мистецтва. Та цього було мало для 18 сторіччя -- доби секуляризації науки, мистецтва, культури в цілому. Європа вже не жила церковною культурою.

Петро I ще використовував Яворського й Прокоповича як діячів церкви. Але він уже дивився на захід, щоб украсти звідти потрібні йому елементи нової, технічної культури. Потай вирушає він до "люторів", переодягнений теслею, щоб опанувати секрети техніки. У наш час ці функції виконують Розен-

берги різного характеру, але суть лишилася та сама: використати технічну культуру Заходу для зміцнення варварських основ своєї держави. Серед "птахів гнізда Петрового" ми знайдемо чимало німців, чимало росіян, але не українців. Бій під Полтавою Петрові виграла українські Кочубеї. Але Петро справді виграв бій на культурному фронті тим, що він відгородив Україну від Заходу. Зв'язок ішов через новозасноване вікно в Європу, а радше пролаз -- Санктпiтербург, не через Київ. У Києві тим часом лишили Академію більш-менш, як вона була. Вона була безпечна. Хто не йде вперед, відстає. Відставання було безнадійне. Тоді як російська культура свою церковну сторону доповнювала новою, технічно-світською, українська лишилася на старому місці. Так вона ставала старомодною. Старомодність означає смішність. Смішність убиває культуру.

Остання постать цієї культури в її незайманому вигляді був у 1760-х роках Арсеній Мацієвич, єпископ ростовський. Він з дивовижною впертістю боронить програму справу -- незалежність церкви від держави. Для нього світ обмежений рамками церковного життя. Смішний, надокучливий, -- він на домагання Катерини II стає перед суд єпископів, його засуджують до ув'язнення в монастирі, але він не вгамовується й там, і 1767 року його переводять до таллінської фортеці, де він доживає віку, позбавлений навіть власного ім'я. Наказом Катерини в'язня іменують Андрій Враль. Захід, до якого, здається, не додумалося навіть МВД. Дата ув'язнення Мацієвича збігається не випадково з датою скасування Гетьманщини. Це була одночасна ліквідація початого в Переяславі українського наступу -- політично в Україні, культурно -- в Росії.

Відгомони переяславської концепції українського культурного наступу на Росію лунають і геть пізніше. Що інше -- трагедія Гоголя, що пішов завойовувати Росію для українського морального кодексу, для українського розуміння мистецтва, чиє мораліте про мертві душі було пласко сприйняте різними белінськими як обличительна література, чиї "Вибрані місця з листування з друзями", куди Гоголь уклав усю свою душу, були висміяні й несприйняті? І тому -- природний вислід трагічного непорозуміння -- спалення Гоголем його рукопису і майже самоспалення -- так близько від Маросейки, в Москві на Нікітському бульварі, і так близько до двосотих роковин Переяслава -- в лютому 1852 року.

Або на початку революції спроба українських комуністів "влитися" в російську суттю комуністичну партію, щоб "розлитися й залити" її? Завжди те саме -- універсалістична концепція, надія на свої сили, на свою перевагу, обмеженість цієї переваги тим провінціальним станом, у якому перебуває або в якому тримають Україну -- і поразка, і трагедія. Навіть недавній "східняцький" епізод Юрія Косача -- хіба це не та сама історія, об'єктивно -- в смішному прояві, але суб'єктивно може не менш поважна.

Але в глибині найбільшої поразки, коли Україна втратила рештки політичної незалежності, коли літературною мовою України стала російська, що

нею писали, скажімо, Капніст і артист Історії Русів, що нею намагався писати Сковорода, -- тоді починається перегляд переяславської концепції. Капніст починає його протестом проти російської держави в ім'я української людини:

*Под игам тяжкия державы
потоками льют пот кровавый
и зляе смерти жизнь ведут.*

Історія Русів відроджує елементи українського державництва. Приходить Шевченко, що синтезує ці елементи, споює їх з новим універсалізмом -- кирило-методіївський панславизм з центром у Києві (веський здоровий рух хоче набрати рис універсалізму, питання тільки в тому, щоб заради цього не жертвувати своїм власним). Дальшу історію вже знають читачі, вона пишеться щодня далі.

Три страшні вороги українського відродження -- Москва, український провінціалізм і комплекс Кочубеївщини -- живуть і сьогодні. Запекла ненависть Михайла Драгоманова не знищила українського провінціалізму. Запекла ненависть Дмитра Донцова не знищила Москви. Запекла ненависть Вячеслава Липинського не знищила комплексу Кочубеївщини. Сьогодні вони панують, і вони урочисто справляють ювілей Переяслава. Москва удає, ніби Богдан Хмельницький, ініціатор переяславського наступу, але зовсім не винуватець післяпереяславських поразок, -- був її. Наш провінціалізм притакує -- так, так, Богдан зробив помилку, він винуватець наших нещасть. Комплекс Кочубеївщини пише доноси на інакодумців -- під СРСР -- до органів МВД, на еміграції -- до партійних і надпартійних органів нашого провінціалізму.

Москва підкреслює русско-украинские культурные связи. Не будемо їх заперечувати. Вони були і є. Хіба салдати по два боки лінії фронту не зв'язані між собою? Вони зв'язані на життя і смерть. Історія культурних зв'язків між Україною й Росією -- це історія великої і ще не закінченої війни. Як усяка війна вона знає наступи і відступи, знає перекинчиків і полонених. Історію цієї війни треба вивчати. Її варто вивчати. Хто сказав, що ці проблеми повинні бути монополією Москви? Чому б не видати солідну збірку праць про українсько-російські культурні зв'язки, як вони були, а не як їх препарує Москва чи наш власний провінціалізм?

Ми не маємо підстав святкувати Переяслав. Він став початком великої трагедії народу і безлічі індивідуальних трагедій. Але ми не маємо підстав і соромитися Переяслава. Він мусів бути, він показав наші хиби, але він показав і глибини нашої життєвості і нашого здоров'я.

Сьогодні роковини Переяслава святкують вороги України. Я пригадую: 1913 року вся Росія урочисто святкувала тристалиття дому Романових. Голосно і бучно. Що сталося з домом Романових за чотири роки по тому, -- всім відомо. ■

ЯК ПИСАЛИСЯ "СИБІРСЬКІ НОВЕЛИ" БОРИСА АНТОНЕНКА-ДАВИДОВИЧА

Мій батько Борис Дмитрович Антоненко-Давидович в листі до мене писав 18 липня 1971 р.: "З тої серії новел, про які ти запитуєш мене й які я розповідав тобі колись у Одесі, я закінчив одну чималеньку під назвою "Все може бути". Хочеться дати її тобі не тільки для ознайомлення, але й на збереження".

Хто знає Антоненкові оповідання, які вийшли до його 90-ліття після смерті автора, догадався, що мова йде про одну з новел саме цього циклу. Ось я і хочу розповісти, як писалися "Сибірські новели", тому що я була коло батька саме в той час, коли він почав над ними працювати, а потім в листах до мене він часто торкався цієї теми, надсилаючи мені свої твори на збереження. Рукописи "Сибірські новели" мені пощастило врятувати від полюювавших за ними гебістів і після смерті батька віддати їх його пасербиці Ярині Тимошенку, яка разом із своїм чоловіком Борисом Тимошенком й підготувала у Києві видання ювілейної збірки Антоненка-Давидовича у 1989 році. А у 1990 році "Сибірські новели" вийшли в українському видавництві "Смолоскип" завдяки старанням їх сина Олеса Тимошенка, який упорядкував цю книжку. Та повернімося до витоків цього циклу Антоненка-Давидовича.

У далекому 1967 році ми з батьком разом із його сином від третьої дружини Євгеном та моєю донькою Оленкою відпочивали в Одесі в будинку творчості письменників. Залишилося інтимне фото: ми учотирьох на пляжі у те благословенне літо...

Готуючись до того відпочинку, тато писав мені на Брянщині, де я тоді жила (цитую листа від 10 червня 1967 р.):

"Путівку мені можуть дати в липні (17.07) до Одеського будинку творчості. Можуть дати й тобі та Лялі, щоб жити зі мною в одній кімнаті. Я особливо не перечив змінити Коктебель на Одесу, бо море -- те ж саме, тільки що в Коктебелі воно тут же, через дорогу від будинку, а в Одесі до нього треба спускатися з гори й потім сходити на гору (фунікулер не діє через зсув ґрунту), але можна й не дряпатися на гору, а перейти один кілометр, і там дуже добрий рівний пляж... Але є одне поважне "але" -- ціна путівки для тебе й Лялі..."

Гроші на путівки я заробила, й ми опинилися коло моря в Одеському будинку творчості письменників. Тепер згадую те літо як подарунок життя мені й татові, бо ми з ним вперше мали можливість жити в одній кімнаті, говорити досхочу про все, що спадало на думку, згадувати минуле й заглядати у майбутнє... Ніщо не перешкоджало нашим довгим розмовам, а батько надзвичайно майстерно імпровізував і любив, коли його слухають.

Ні паперу, ні друкарської машинки тато з собою не взяв, бо не збирався працювати, але відпочинок, чудова природа, море сприяло його творчому піднесенню, і він почав складати сюжети своїх оповідань у

голові й зразу ж переказував їх мені. Я бачила, що у мені батько знайшов першу "читачку" його майбутніх оповідань, які він ще з часів свого заслання та тюрем виношував у собі, та в умовах стагнації не мав надії перенести на папір і видати у тодішній Україні. Я просила батька згадувати ще й ще якісь пригоди, і він оповідав нові й нові сюжети майбутніх новел, а я запевняла його, що то все майже завершені твори, які мають бути найкращими з усього, що він вже написав. Тато лагідно посміхався, хитав головою і пояснював: для цих сюжетів не прийшов ще час, такого зараз не надрукують.

Забігаючи вперед, зауважу, що той час прийшов, коли Антоненка-Давидовича перестали друкувати й почали цькувати, тобто у 70-ті роки. Тоді він був змушений "писати у стіл", тобто працював без жодної надії побачити свої твори виданими. У 1976 році батько на моє запитання, як посувається робота над моїми улюбленими сюжетами, відписав (цитую дослівно листа від 26 листопада):

"З того циклу, який ти радила мені колись написати, я досі написав такі речі: "Хто такий Ісус Христос?", "Кінний мільйонер", "Усе може бути", "Чистка", "Що таке істина?", "Де подівся Леванівський?", "Протеже дяді Васі", "Мертві не воскресають".

Це свідчення автора приверне до себе увагу літературознавців, яким, може, пощастить розшукати останнє оповідання: його в мене, на жаль, не було, і тому досі про нього нічого не відомо.

Пригадую, як у розмові з татом я несподівано "підказала" йому назву для цього циклу. Треба сказати, що Антоненко-Давидович взагалі надавав велике значення назвам своїх творів, на що не раз звертав і мою увагу, наводячи приклади з власного досвіду. Скажімо, "За ширмою" зацікавлює читача: а що там було за тою ширмою? Або "Щастя", "Спокуса", "Образ", "Хай спиниться чудова мить!" -- вони інтригують, як і звернення "Мертвий, усміхнися!" Тож підібрати назву для свого твору Антоненкові-Давидовичу бувало не просто. Короткі оповідання, що він мені їх переказував у Одесі, тоді ще не мали заголовків, але було вже зрозуміло, що всі вони належать до одного циклу. Якось я спитала тата:

-- А це теж стане сюжетом для твоїх сибірських новел?

Батько навіть здригнувся, почувши вперше цю назву, пильно глянув на мене й перепитав:

-- Як, як ти сказала, Яринко? Сибірські новели?

-- Так, таточку, саме так! Адже ці короткі оповідання за жанром і є новели, але ні в Мопасана, ні в Генрі, що опанували цей жанр, не склалися такі сюжети, як у тебе. Тож Антоненко-Давидович відкрив нову сторінку в історії новели -- дасть зразок короткого оповідання на нерозроблену ще ніким

тему -- тюремну, табірну. Чому ж не наректи тобі ці свої речі "Сибірськими новелами"?

Татові сподобалась моя думка, він посміхнувся й сказав:

-- А що, зауваження слушне, варто подумати...

З того часу ми з батьком називали ці його оповідання не інакше, як "Сибірські новели", але через конспірацію в листах ми до цієї назви не зверталися. Наприклад, батько сповіщав мене про свою працю так (цитую листа від 6 грудня 1973 р.): "Працюю й далі у тому жанрі, який ти знаєш. Нещодавно закінчив одну річ, що вийшла б наче не погано. Дуже хотілось би дати її тобі почитати, але не знаю, як і коли те вдасться мені".

Я частенько відвідувала батька у Києві, і кожного разу він мені читав щось нове з цього циклу і давав на збереження копію рукопису. Оскільки КДБ в той час пильно стежило за Антоненком-Давидовичем, я просила його не писати у листах про ці наші справи, бо знала, що листи перлюструються. І ми з батьком домовились, як обдурювати гебістів. Коли він закінчить якусь нову новелу, то хай мені пише, що в нього боліла голова, а тепер вже покращало, й він хоче мене побачити у своїй господі. Це визначатиме, що мені слід їхати у Київ, щоб забрати на збереження новий рукопис. Тож хай дослідників не дивують чудернацькі "повідомлення" у батькових листах, що зберігаються у моему архіві. Наприклад, в листівці від 2 жовтня 1980 року тато пише:

"Голова в мене поки що не болить, але на час твого відрядження до Кишенева може заболіти, і я буду вельми вдячний тобі, якщо ти по дорозі заїдеш і завезеш мені ліки проти цього болю. Я й Ганна Антонівна дуже були б раді твоєму приїздові... Озивайся, моя любя донечко! Разом з Г.А. цілую тебе! Твій батько."

Саме у 80-му році сексоти стали надто докучати мені й татові: полювали за рукописами його творів, писаних "у стіл". Переслідування Антоненка-Давидовича збільшилось, коли "недремане око" дізналось, як урочисто на Заході, навіть в Америці й Австралії, було відзначене його 80-річчя. На Україні було зроблено обшуки у багатьох діячів, близьких до батька, кому він давав на збереження свої твори. Рукописи "Сибірських новел" і Антоненкових спогадів опинились у пазурах КДБ. Дещо з того й досі не знайдено і, мабуть, там і загинуло. Я благала батька бути в листах до мене дуже обережним, щоб вони не дізнались, що в мене ще є останній примірник "Сибірських новел" і інших його оповідань "підпільного жанру". Тому батько сповіщав мене про свою творчість умовно:

"Головні болі вже скінчились унаслідок активного лікування (...) Дуже хотілось би мені побачити Лялю^{1/} в своїй, екзотичній для неї, господі й показати їй наш чудовий Київ, але краще, мабуть, перенести її приїзд десь на весну... бо тільки нещодавно встав з ліжка після очередного лівобічного плевриту та міжреберної невралгії. А тим часом поцілуй її за мене." (лист від 13.12.1980 р.).

Чи не дивно: лікував голову, а хворів на плеврит? Тож перший вислів є конспіративний, а останній дійсно стосувався батькового здоров'я.

У другому листі знову "загадкова" фраза:

"Інколи поболіє голова, але я вже виробив спосіб її лікування і, коли закінчу десь у травні перший курс лікування, я сповіщу тебе." (лист від 26 лютого 1981 року). Підкреслений вислів слід тлумачити так: "твір, над яким зараз працюю, маю закінчити в першій редакції у травні".

Ще один вислів, незрозумілий невтаємниченим, з батькового листа від 17 квітня 1981 року: "Останнім часом у мене частенько болить голова, але німіч долає мене, і я більше сторінки в день не можу написати".

Батько не припиняв роботи над новелами навіть у найтяжчі для нього часи: був заарештований його син від третьої дружини Євген, сама вона тяжко захворіла і перебувала у психіатричній лікарні, проти автора новел інспірували нові й нові заходи, щоб зламати його, змусити покаятись. А він у свої похилі роки знаходив ще сили для літературної праці, не маючи жодної надії побачити на власні очі свої твори надрукованими. Під час одного з обшуків, коли гебісти спитали в Антоненка-Давидовича -- "Оружје есть?" -- він підняв у руці олівець, яким виправляв рукопис, і скрикнув: "Є! Ось воно!" -- Не зрозумівши його дотепу моліціонер здригнувся... А ті гебісти, що спостерігали цю сцену, й не гадали, що Антоненкова "зброя" міцніша від тої, яка в той час їх лякала.

У батька гебісти забрали друкарську машинку, а він все ж писав новели своєю старечою рукою. Під час обшуку конфіскували всі коштовні речі -- обручки й золоті сережки дружини, а він жив на одну пенсію -- 120 карбованців -- і не припиняв писати "в стіл". Як поведився Антоненко-Давидович зі своїми ворогами, може свідчити ще такий його лист до мене:

"...Мені в серпні буде вже, якщо доживу, 79 років! Фізичне ество помітно здає, а от розум і емоційна система -- наче їх обминають невблаганні роки. Тим-то працюю й далі за своїм письмовим столом, тим більше, що читачі подарували мені друкарську машинку замість незаконно конфіскованої в мене в квітні минулого року й досі не повернутої мені, незважаючи на мої різкі протести. Воно, може б, і повернули, якби я визначився такою ж безпринциповістю, як ті, від яких залежить моя літературна праця. У серпні місяці минулого року редакція "Літературної України", через три місяці після надрукування брехливо-наклепницької статті про мене, запропонувала виступити мені на сторінках "Літературної України" з статтею про проект нової конституції. Я відповів, що, поки не надрукують мого спростовання тої брехні про мене, я жодного рядка не дам до газети. Компетентні люди дорікали мені, що я не скористувався такою слушною нагодою, бо, поперше, у нас ніколи не друкують спростовань, бо сам факт публікації запропонованої мені статті є фактичне спростовання виступу проти мене; по-друге, така пропозиція мені виходить не з редакторату газети, а з далеко вищих інстанцій, тож досить було мені сказати, що я не маю чим надрукувати свої правильні думки про проект нової конституції, як мені враз повернули б машинку, ба навіть дали б зелену вулицю моїм новим творам до друку. Позичати в Сірка очей і, як то роблять інші, "твердити задь і врать за двух" -- не вкладається в мій внутрішній моральний кодекс, через що "сделка" не відбулась... Перед Новим роком я одержав кілька привітальних листів від своїх, невідомих мені читачів, а я гадав, що мене вже забули, адже 8 років мене не друкують..." (1.II.1978 р.).

CONSULTEC LTD.
consulting engineers

4180 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada M8X 1X8
Tel. (416) 236-2426 Fax: (416)-236-3677

Інж. ЮРІЙ О. ОХРИМ

Президент

- Консультативна інженерська фірма міжнародного засягу.
- Виконує всі фази планування, будови і перевірки більших проєктів.

Коли з КДБ татові запропонували прийти по конфісковане в нього золоту дружину -- визнали-таки незаконність цього акту через батькові протести до різних інстанцій, -- Антоненко-Давидович їм відповів:

-- Я до вас не піду! Самі забрали мої речі, самі ж і привезіть. Машинку йому повернули, а обручки та сережки Ганни Антонівки так і загинули там...

Деякі свої твори батько надсилав мені у бандеролях, спочатку на Брянщину, а потім у Москву. Ми помітили, що бандеролі не перевіряються, адже на них лишається печатка й вони мають кошкову вартість, за яку пошта відповідає. Тож ми домовились, що і з "Сибірськими новелами" іноді можна так ризикувати -- вкладати рукопис у пакунок, і він дійде. Так батько робив кілька разів на протязі 70-х років. Деякі речі я повертала татові також у пакунках -- чи з ліками та родзинками, чи з помаранчами, вкладаючи листа зі своїми критичними зауваженнями, щоб батько мав можливість заперечити ту чи ту думку або погодитись зі мною. Він сам просив мене його відверто критикувати, бо перебував, як він казав, "у літературному вакуумі", не маючи зв'язків з читачами і професійними критиками. Якщо я затримувалась з відповіддю, тато вже хвилювався. Ось що він пише мені, чекаючи оцінки його оповідання "Хай спиниться чудова мить!" (цитую листа від 4 вересня 1978 року):

"Не криюсь, мені цікаво дуже, як ти сприйняла моє останнє оповідання. Те, що ти не пишеш мені про це, навіює мені думку, що або ти не мала часу ще прочитати його, що цілком природно в твоїх обставинах, або, прочитавши, не захотіла писати негативну оцінку його, щоб не завдавати мені прикраси (...) Ти визначаєшся добрим літературним смаком, через що твоя думка дуже багато важить для мене. Здругого боку, я сам відчуваю, як гаснуть поволі мої інтелектуальні й фізичні сили, тож не буде нічого дивного, коли виявиться, що я вже "списався" -- адже мені пішов восьмий десяток життя. На жаль, письменники, як і артисти, часто не помічають цього за собою і стають смішні. Те, що Л. Толстой написав у похилому віці "Хаджи Мурата", є виняток, а не загальне правило. Ось тому мені дуже хотілось би прочитати твою правдиву, без усяких знижок, думку про мою останню річ."

Але оповідання "Хай спиниться чудова мить!" не належить до циклу "Сибірських новел", тому зараз не

буду торкатися тої полеміки, яка розгорнулася у нас з батьком у листах довкола нього. Краще згадаю про подібну "дискусію" з приводу однієї Антоненкової новели, що стосується безпосередньо мене, оскільки тато її присвятив мені.

Я надіслала батькові у бандеролі свою книжку -- підручник "Стилістика" і, користаючись нагодою, вклала листа, де питала про відомий цикл новел. Батько відписав у листі, який теж вклав у бандеролі з цукерками (як привітанням Лялі з днем народження) і рукописом нової новели. Ось що він пише:

"Ти просиш надіслати тобі дещо з мого неопублікованого ще. Надсилаю тобі оповідання "Зустрілись...", яке я написав ще 1975 року. Чи є в тебе "Що таке істина?", перший варіант якого в мене залишився, бо взагалі цю серію я не тримаю вдома, так само, як і свої спогади, що їх написав уже 325 машинописних сторінок, але в одному примірнику^{2/}." (Київ, 14 грудня 1976 року).

Я уважно прочитала нове оповідання і своє враження від нього надіслала татові у пакунку з помаранчами, зробивши чимало зауважень. Тато негайно мені відповів, забувши навіть про конспірацію (цитую листа від 13 січня 1977 року):

"...Я дуже радий, що "Зустріч" сподобалась тобі й охоче саме її присвячую тобі (у нас з тобою теж була незвичайна зустріч, коли я повернувся з "тогочасного світу"...). Але мені здається, що ти трохи потішаєш мене своєю похвалою, тим більше, що цей твір не такий сильний і вдалий, як інші з цієї серії. Цілком з тобою погоджуюсь, що ліпше закінчити оповідання фразою: "...йшли і розмовляли про своє". А от щодо Васи Бедіна та його "фольклору" -- мене бере сумнів, чи не пошкодить усунення їх характеристики Петухова, головного персонажа твору? Звісно, Вася Бедін -- це побічний сюжет, але він потрібний мені як рефлексор, що освітлює внутрішню суть цієї "простішої людини" та її сприймання довколишньої дійсності, а водночас і пояснює, як міг переступити Петухов той психологічний бар'єр, що розділяє конвоїра й зека."

Я вдячна татові за присвячення мені цієї новели, хоч мені мріялось, щоб він присвятив мені увесь цикл, у створенні якого я, в якійсь мірі, брала участь і який врятувала в скрутні часи від гебістів, про що треба оповідати окремо. Батько не погодився з моєю порадою вилучити з новели епізод з божевільним в'язнем, що співає "антисоветські" частушки. Автор слушно зауважив, що цей образ потрібний у новелі, і тепер я це бачу сама. Але кінець новели все ж варто було б скоротити, і батько ж відписав мені, що цю пораду він приймає. Але я не могла вчасно про це попередити редактора, який готував рукопис до друку.

Сталося так, що видання цих творів мого батька готувалося дуже поспішно. Борис Тимошенко упорядковував збірку на свій смак і не тільки не хотів скористатися моїми порадами, а робив все, як сам вважав потрібним. Тому серед "Сибірських новел" опинилися оповідання з Антоненкової трилогії, яку слід було надрукувати окремо, а також оповідання "Криса і М'яло", котре взагалі писалось "не у стил". З циклом чомусь об'єднані "Зустрічі на довгій дорозі" і "Кустар-одноночка" (саме "одноночка", а не "одиначка", як надруковано у книзі), а також оповідання "Хай

спиниться чудова мить!" Про історію створення й збереження багатьох з цих оповідань я б могла розповісти багато чого, посилаючись на батькові листи до мене. Але тут мова йде лише про мій улюблений цикл. Збереження рукописів "Сибірських новел" я вважала своєю головною справою в житті. Не всі вони "виринули з небуття" (за словами автора), але ті, що він дав мені на збереження, я врятувала і можу цим тішитись. У найтяжчі часи ця думка гріла мене й грітиме до кінця моїх днів. Доручення тата я виконала.

Москва, 9.03.1993 р.

1/ Ляля -- моя дочка, рідна онука Антоненка-Давидовича Олена Миколаївна Голуб, яка мала заїхати до нього, щоб узяти нові рукописи на збереження. Але ця зустріч їх не здійснилась того літа.

2/ Саме те, що "Спогади" Антоненко-Давидович писав лише у одному примірнику, й призвело до того, що КДБ, як переконують нас зараз, знищило їх.

30-ЛІТТЯ "УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИКА"

Із Звернення до українського громадянства

1993 року відзначаємо 30-ліття появи "Українського Історика", офіційного видання Українського Історичного Товариства і самотнього українського історичного журналу поза межами України...

Завдяки виданню "Українського Історика", українська історична наука мала змогу розвиватися на Заході і гідно репрезентувати себе на міжнародному форумі...

З перспективи 30-ліття можемо ствердити, що журнал повністю виправдав своє існування і в ньому сьогодні співпрацюють історики з України і діаспори, які спільними силами відроджують українську наукову історіографію. "Український Історик" є популярним виданням в Україні і від початку 1990-их років в Редакційну Колегію журналу входять провідні історики України, які включилися в розбудову журналу.

Сьогодні з великою подякою і признанням згадуємо будівничих "Українського Історика", які відійшли у вічність, завдяки яким журнал розбудувався і став головним виданням української історичної науки.

Тепер, по довгих роках наполегливої праці і її конкретних наслідків звертаємося до громадянства допомогти нам розбудувати матеріальну базу журналу і тим самим сприяти до розбудови української національної історіографії в Україні і поза її межами...

У зв'язку із відзначенням 30-ліття журналу, створено Ювілейний Комітет в який входять українські науковці з України і діаспори. Також створено "Ювілейний Фонд Українського Історика".

Віriamo, що тепер по 30-ох роках самовідданої праці над відтворенням правдивої історії української нації, громадянство і українські установи допоможуть УІТ розбудувати "Українського Історика" ... і тим самим спричиняться до дальшого розвитку української історичної науки.

Президія Українського Історичного Товариства

Looking for that authentic Ukrainian gift?

UKRAINSKA KNYHA

A Division of
Demo Trade Limited

Importer and distributor
of fine giftware

**NOW
DUTY FREE!**

No Duty on clothing
(except leatherware), footwear
and food sent in prepaid parcels to
Ukraine, Belarus, Russia, the Baltic
States and other parts of Eastern Europe.

- EMBROIDERED
tablecloths towels bedspreads
aprons blouses shirts
- BEAUTIFULLY PRINTED
wool kerchiefs and shawls
- HAND PAINTED
decorative plates and boxes
- INLAID WOOD
from the Carpathians,
Hutsulshchyna and Bukovyna
- GLASSWARE AND CRYSTAL
from Lviv and Kiev
- BOOKS PERIODICALS and more

Your heritage art store

UKRAINSKA KNYHA
962 Bloor Street West, Toronto, Ontario
Canada
FAX (416) 531-4075 Phone (416) 534-7551 TELEX 06-22465

Tel:
(416) 763-1093

MEAT PRODUCTS LIMITED

Specialists for over thirty years

- Найкращої якості м'ясні продукти власного виробу;
- Вареники, флячки, квашена капуста та інші європейські ласощі;
- Замовлення на весілля та на інші прийняття;
- Говоримо по-українськи;
- Власник Е. Рембач до Ваших послуг.

2238 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, M6S 1N6

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ ПРО ПОВЕРНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ СКАРБІВ

З відродженням Української Держави почався новий період в історії українського народу, якому на тернистому шляху до незалежності довелося зазнати болісних втрат -- фізичних, моральних, духовних. Особливо драматично склалася доля національних реліквій, історичних та культурних цінностей, значна частина яких за різних обставин була втрачена або опинилася за межами України.

Клейноди українського козацтва, унікальні археологічні знахідки та скарби, безцінні мозаїки, ікони, іконостаси з українських церков, полотна відомих художників, твори декоративно-ужиткового мистецтва народних майстрів, особисті речі визначних історичних діячів, архівні документи, рукописи та стародруки, рідкісні книги та інші раритети -- усе це духовне багатство виявилось розпорошеним по світах і недоступним для України, виведеним з наукового та культурного обігу української держави.

Розбудова державності, духовне відродження, зрослий рівень історичної та національної самосвідомості народу України конче вимагають з'ясувати реальні масштаби збитків в історико-культурній царині, скласти реєстри пам'яток культури та творів мистецтва, історичних, релігійних та культурних реліквій, котрі опинилися на територіях інших держав.

І найголовніше -- вивчити можливості їх повернення в Україну. Цим уже конкретно почала займатися нещодавно створена при Кабінеті Міністрів Національна комісія з питань повернення в Україну культурних цінностей.

Розшукуючи втрачені реліквії, ми не ставимо собі за мету негайно повернути усі без винятку пам'ятки історії та культури, пов'язані з Україною. Неухильно дотримуючись міжнародних угод та конвенцій, резолюцій Генеральної Асамблеї ООН, ми наголошуємо, що йдеться про повернення передусім національних реліквій та незаконно вивезених з України історичних та культурних цінностей і розраховуємо на взаєморозуміння з боку інших держав, на їхню повагу до національних почуттів і духовних потреб українського народу, позбавленого життєво-важливих елементів своєї колективної пам'яті.

Процес повернення історичних та культурних цінностей в Україну не є одностороннім. З конструктивних позицій розглядатимуться звернення до України інших держав з питань повернення національно-культурних цінностей та обміну пам'ятками культури, в тому числі й тих, які були вивезені за часів СРСР з інших країн як військові трофеї і таємно зберігалися у спеціальних сховищах. Ми готові до укладення відповідних двосторонніх угод з усіма державами. При цьому українська сторона забезпечить вільний доступ представникам їхніх компетентних

установ до фондів усіх українських музеїв, архівів та бібліотек, сподіваючись на відповідний вияв взаєморозуміння.

Першим важливим кроком на шляху політичного та дипломатичного вирішення стало підписання 14 лютого 1992 р. в Мінську главами суверенних держав "Угоди про повернення культурних та історичних цінностей державам їх походження". Цей документ, на наш погляд, відповідає реальним потребам збереження культурної спадщини. За умови дотримання відповідних норм та положень Угоди, укладеної в Мінську, держави-учасниці матимуть міцні підвалини майбутніх цивілізованих та партнерських стосунків.

Україна пропонує провести в Києві під егідою ЮНЕСКО міжнародну конференцію, присвячену проблемам повернення національно-культурних та художніх пам'яток, що були втрачені або переміщені під час Другої світової війни.

Ми звертаємося до української та світової громадськості, до усіх, кому не байдужа доля наших історичних та культурних реліквій, з проханням допомогти в розшуку та поверненню в Україну втрачених скарбів і запевняємо, що вони посядуть чільне місце в українській духовній світлиці.

Президент України Леонід Кравчук

Купуйте продукти в наших крамницях

SWANSEA IGA SUPERMARKET

П. Божик і С. Станько -- власники

- 2295 Bloor St. W. ● 199 Roncesvalles Ave.
 - 1094 St. Clair Ave. W. ● 1304 King St. W.
- TORONTO, ONT.

Д-р Олександр Костирко
приймає в Скарборо і Торонто

Dr. Alexandre Kostirko
Family Dentistry

3000 Lawrence Ave. East
Suite 3306, Building B
Scarborough, Ont. M1P 2V2
Tel. 438-6747

2 Jane Street, Suite 505
Toronto, Ontario
M6S 4W3
Tel. 766-2853

"СВОБОДОЮ СИТИЙ НЕ БУДЕШ"

З Києва для "Нашого слова" коментує Микола Рябчук

Здається, не треба було двох тягучих і загалом малоприємних для більшості наших співгромадян років, аби зрозуміти кілька банальних аж до оскоми істин: "Свободою ситий не будеш", "Демократією не зігрієшся", "Незалежність на хліб не намажеш". Українські політики, що утвердилися при владі два роки тому на хвилі державного усамостійнення, мали б виразно усвідомлювати від самого початку, з яким народом чи, власне, населенням вони мають справу. Очевидно, що не з прибалтами чи вірменами, здатними витерпіти блокаду та всякі інші знегоди, виборюючи незалежність; і навіть не з галичанами, що після війни в безнадійних умовах чинили масовий опір окупаційному радянському режимові.

Схоже, сп'янілі першогрудневим успіхом наші політики враз забули, що ще того самого року, в березні, дві третини населення України вірнопіддано голосували за збереження "оновленого" Союзу на горбачовському референдумі; ніхто, схоже, не надав належного значення й тій обставині, що 1-го грудня населення України голосувало не лише за незалежність республіки, а й -- двома третинами голосів -- за посткомуністичного Президента, тобто, суворо кажучи, голосували вони не за "Самостійну Україну", а за "Самостійну УРСР", -- що, власне, ми сьогодні й маємо з усіма закономірними наслідками.

Хоч як це прикро, але мусимо чесно визнати, що український народ -- це поки що на дві третини фікція, ідеальний образ, який існує головним чином у головах прекраснодушних інтелігентів, досить мало (у Галичині більше, на Сході менше) матеріалізуючись у довколишній реальності. "Мы не русские и не украинцы, мы донбассцы (одесситы, киевляне, харковчане и т.д., й т.п.)" -- ось найпоширеніший спосіб самоідентифікації місцевих жителів, спосіб, зрештою, характерний для всього середньовіччя, для феодалізму, в якому ми, на жаль, затримались досі, аж до третього тисячоліття.

Несформованість української нації -- це, здається, найсерйозніша проблема, з якою нам довелося увіч зіткнутися останнім часом, -- поряд з іншою, характерною для всіх посткомуністичних країн проблемою несформованості громадянського суспільства. "Український націоналізм", яким нас періодично лякають деякі заподадливі політологи, це поки що порошок в чужому оці, яка, на жаль, заступає їм "колоду" в оці власному: агресивну українофобію, що панує в усіх східноукраїнських містах, у всіх державних інституціях; повсюдне й неприховане презирство до всього українського (й передусім од мови), що робить становище українців (саме українців, а не малоросів) загалом подібним до становища негрів у "незалежній" (від Великобританії) Південній Африці.

Донецький шахтар, який кілька років тому виявив би готовність заговорити по-українськи, якщо від цього побільшає ковбаси, мав по-своєму рацію. В

кожнім разі, він чітко дав зрозуміти тодішнім, а зараз і прийдешнім політикам, що його не цікавить і довго це не буде цікавити "розбудова держави", "наша славна історія" і "краса солов'їної мови". І коли б ті політики, замість того, щоб шпетити бідолошного носія "ковбасної психології", та подбали про вищезгадану ковбасу, хтозна чи не навернувся б на українство не лише той донбаський шахтар, а й шахтар кузбаський та карагандинський. Зрештою, можливість купити собі ціною дешевої ковбаси лояльність мільйонів своїх співгромадян -- це не такий вже кепський, за світовими мірками, бізнес.

Натомість ми маємо фатальне знецінення всіх непідкріплених "ковбасою" гасел і термінів: "свобода", "багатопартійність", "плюралізм", "правова держава", "суверенітет", "вільний ринок" -- усі ці слова викликають сьогодні в українського обивателя в кращому разі іронію, в гіршому -- неприховану лють і роздратування. І небезпідставно: всі ці малозрозумілі слова за два роки стали в його очах синонімами корупції, хаосу, зuboжіння, беззахисності (і фізичної, і правової), тотальної зневіри в усьому і непевності в завтрашньому дні.

Головна вина в девальвації і дискредитації багатьох понять лежить, безумовно, на "партії влади" -- неформальній, але досить згуртованій і могутній організації посткомуністичної номенклатури, що й далі керує цією країною на всіх рівнях. Саме вона, ця "партія", прикриваючись балачками про "розбудову держави" та "ринкові реформи", допровадила економіку України до цілковитого краху, а населення -- до небувалих за післясталінські десятиліття злиднів, наживаючи водночас для себе мільйони на "номенклатурній прихвистизації" та безоглядній корупції.

Але й провина вчорашніх демократів не набагато менша: це ж вони дозволили втягнути себе в номенклатурні ігри, пішли на беззастережну колаборацію з "партією влади", помітно корумпувались і фатально розтринькали свій моральний капітал, здобутий в Русі, в дисидентському й напівдисидентському підпіллі, а деколи й у концтаборах. Як наслідок -- у масовій свідомості утвердилась переконаність, що до влади прийшли "нові люди", що Україною керують тепер "демократи" і що та нова держава, яку нам пропонується "розбудовувати", -- це справді "самостійна Україна", а не приснопам'ятна "УРСР", розцяцькована бутафорськими жовто-синіми прапорцями.

Ще один вкрай небезпечний міф, який утвердився нині у масовій свідомості, -- це міф про те, що і комуністи, і демократи однаково погані, а тому краще взагалі не голосувати й не цікавитися політикою, хай уже буде, як є, тобто хай і далі при владі лишаються комуністи -- вони, принаймні, вже встигли накраситися, тим часом як демократи -- ще ні, комуністи до того ж компетентніші та й порядок за них, як-не-як, був. Це абсолютно облудні тези, адже все, що ми

бачимо навкруги, по суті, і є втіленням комуністичного "порядку", комуністичної "нескорумпованості" і -- особливо наочно -- комуністичної "компетентності".

Безумовно, не всі "партократи" -- негідники і хапуги, не всі "демократи" -- лицарі честі й вірці професіоналізму. Не йдеться, зрештою, про особисті якості; йдеться про політичні цінності, що їх сповідають одні й другі. Лише демократи можуть змінити політичну систему цієї країни -- радянську за формою, номенклатурну за змістом. І лише змінивши політичну систему, вони зможуть змінити систему економічну -- за змістом так само номенклатурну, за формою -- адміністративно-розподільну. Приклад усіх східноєвропейських країн переконливо показує, що економічні реформи найефективніше здійснюються там, де найпошлідовніше покінчено з комуністично-номенклатурною спадщиною.

Перемога демократів на виборах, зрозуміло, не гарантує Україні негайного економічного успіху, але принаймні дає шанс на подолання стагнації, тим часом як утримання при владі старої посткомуністичної номенклатури не дає Україні жодного шансу на вихід з кризи: "латиноамериканізація" чи, власне, "африканізація" республіки і далі поглиблюватиметься, "компрадорська" номенклатура остаточно трансформуватиметься у компрадорську буржуазію, а експорт сировини стане єдиним джерелом прибутків цього злиденного краю.

Зрештою, кожен народ, кажуть, має той уряд, на який заслуговує, ту країну, яку зумів собі збудувати, те майбутнє, яке потрапив собі вибороти. Впродовж десятиліть українці мали змогу звинувачувати в своїх бідах "нехороших" сусідів, після наступних виборів їм, схоже, доведеться в усьому звинувачувати лише себе. Якщо український народ чи то, пак, населення знову дружно проголосує за червоних директорів, за колгоспних латифундистів та іншу комуністично-номенклатурну братію, жодна історична доля не буде для нього занадто поганою. ■

Іван ДЗЮБА, міністер культури України

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ І ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРИ

(З доповіді на симпозиумі "Україна: Два роки незалежності", організованому Комітетом Українознавчих Студій при Йоркському університеті 8-9 жовтня 1993 р.)

Незалежність України є сьогодні великим фактом, але таким фактом, який, здається, не має прямих аналогій в історії. Бувши незаперечною з погляду волевиявлення народу і, отже, в аспектах юридичному та міжнародно-політичному, вона потребує ще конструктивного творення, конкретної реалізації в аспектах розбудови демократичних форм державності і громадського життя, цілісної господарської системи та повнокровної національної культури, адекватної образіві модерного суспільства...

Я коротко зупинюся тут на культурному забезпеченні незалежності України та на перспективах розвитку культури в незалежній Україні, на проблемі створення концепції національної, або державної, культурної політики.

Щоб зрозуміти нинішні проблеми української культури, треба звернутися до оцінки її стану напередодні здобуття Україною незалежності. Тобто: що ми дістали в спадщину? З чим увійшли в незалежність?

Історично українська культура виявила свою життєздатність, витворивши значний потенціал за надзвичайно несприятливих обставин, за умов національного гноблення, а в певні історичні періоди -- і прямого фізичного нищення. На рівні етнічної самотності ця життєздатність виявилася у збереженні багатьох традицій естетики побуту, художніх ремесел, взагалі у значному обсязі фольклорної пам'яті та фольклорних форм самовиявлення, а головне -- у збереженні культурно-генеративної енергії, принаймні почасти; у невтраченій здатності породжувати нові творчі сили і давати ґрунт для художніх шукань.

У галузі професійного мистецтва ця життєздатність виявилася в тому, що українська культура, наполегливо використовуючи ті можливості, які для неї виникали внаслідок вимушених поступок царського, а потім советського режиму, зуміла розвинути більшість сучасних видів мистецтва, а в багатьох із них створити класичні цінності і дати імена світової міри. [...]

Деякі види мистецтва, які у своїй природі несуть етнографічний характер, -- оперне, балетне, хореографічне мистецтво тощо, і через те не перебували в епіцентрі ідеологічних випробувань, сягали високого професійного рівня. Багато що і в інших галузях культури вирішувало таланти митців та його опірність політичному і психологічному тиску.

Особливо слід відзначити добру постановку в Україні освіти, зокрема естетичної освіти дітей у системі музичних і художніх шкіл, -- хоч ця освіта великою мірою була позбавлена національного характеру.

МІСТ-КАРПАТИ

пачки В УКРАЇНУ

гроші до рук адресатів

Білорусію, Росію

- ☐ експресові харчові пачки
- ☐ авто, трактори
- ☐ холодильники, телевізори
- ☐ швейні машини, пральки
- ☐ хати і апартаменти
- ☐ нагробні пам'ятники

БЕЗ МИТА

MEEST -KARPATY
120 Runnymede Rd., Toronto, Ontario, Canada M6S 2Y3
Tel. (416) 761-9105

Водночас українська національна культура зазнала глибоких спотворень під тиском тоталітаризму, набула рис ущербності і навіть приреченості.

Витравлення історичної пам'яті і релігійних традицій у суспільстві, яких не могли замінити догмати офіційної ідеології, -- породили почуття глибокої духовної спустошеності, що трагічним чином відбилася на якості культурного життя.

Протягом багатьох десятиліть українська суспільність і українська культура були ізольовані від Заходу, від світового культурного життя, -- і водночас безборонні перед культурною інфільтрацією з північного сходу, яка далеко вийшла за межі нормальних культурних обмінів і співпраці, а фактично набрала ознак культурної агресії. Незбалансованість міжнародних і міжнаціональних культурних взаємодій та впливів у контексті загальної русифікаторської політики режиму призводила до втрати культурної самобутності та зникання національної ідентичності.

Форсована державою індустріалізація у її варварських формах призвела до посилення розриву між містом і селом, до різкої диференціації між сільським і міським населенням, до відчуження великих мас людності від національної культури.

Неповнота соціальної структури українського суспільства (що виявилася, зокрема, в національній ущербності робітничого класу, слабкості національної інтелігенції, відсутності національної еліти як більш-менш визначеної суспільної сили) вкупі з іншими чинниками призвела до неповноти структури національної культури.

Ця неповнота драматизувалася і розірваністю простору української культури -- як унаслідок розірваності української етнічної території між різними імперськими утвореннями, так і внаслідок поліційних переслідувань у цих імперіях. У ХХ столітті маємо картину сирітської розкиданості української культури мало не по всьому світі. При чому цінності, створені в українській діяспорі, не тільки не були доступні народам в Східній Україні, а й піддавалися запеклому ідеологічному запереченню.

Провінційне політичне місце України в системі Советського Союзу, провінційне самоусвідомлення суспільства тяжіли і над культурою, зміст і форми якої також були значною мірою вражені провінційністю.

З проголошенням політичної незалежності України відкрилися нові можливості для української культури і визначилася нова її роля, як і нові надії та сподівання. Однак їм поки що не судилося збутися. Позитивні процеси, які відбуваються, загрузають у трясовині економічного розвалу. В катастрофічному стані опинилися ті галузі культури, функціонування яких потребує значних капіталовкладень, -- кінематографія, книгодрукування, періодика... Щоправда, водночас маємо і помітне піднесення в тих галузях культури і мистецтва, де вирішальну роль відіграє талант митця (живопис, музика, виконавське мистецтво, поезія), -- здобута творча свобода, можливість вільного самовиявлення дають свої результати. Пожвавлення помітне і в народному мистецтві, художній самодіяльності...

PALADIN INSURANCE LTD.

Tel: 239-7392

ПАВЛО КОЛОДІЙ

Insurance Broker

Забезпечуємо: дома, апартаменти, котеджі, автомобілі, торгові підприємства, каліцтво, життя! Також групова асекурація!

**90 Advance Road
Etobicoke, Ontario
M8Z 2S6
Fax: 239-9508**

Полагоджуємо
медично-шпитальне
забезпечення для осіб,
що приїжджають до
Канади на відвідини!

Та все-таки є підстави говорити про кризу -- однак таку, що зумовлена не лише внутрішньокультурними чинниками, а насамперед суспільно-політичними, економічними, моральними. Руйнація старої, сформованої за тоталітарного режиму інфраструктури культури не компенсується формуванням нових її елементів, яке майже не дається ще взяти. У злидненому матеріальному становищі опинилися професійні кадри культури, які деморалізуються і депрофесіоналізуються -- в значній своїй частині. Загальна депресія в суспільстві та деморалізація відбиваються і на сфері культури.

Все це -- надзвичайно тривожні симптоми. Адже криза національної культури може обернутися загальнонаціональною деградацією, крахом національної державності і банкрутством ідеї національної незалежності. Процес національного самоствердження неможливий без очевидних досягнень національної культури, без створення значних мистецьких цінностей -- без того, щоб народ став частиною світової культури і світової свідомості. [...]

З цього погляду українська національна культура є узагальненим вираженням творчих зусиль українського народу, його осягів у світорозумінні, релігії, моралі, художньому мисленні, науці й філософії. І водночас -- способом самореалізації української людини з усіма особливостями її психіки, темпераменту, творчої уяви -- її способом бути українцем і бути індивідуальністю.

Імперські режими політично, економічно, соціально і психологічно формували і підтримували комплекс культурної неповноцінності української нації...

Нині вперше в новітню добу світової історії українська нація матиме можливість показати справжню міру своєї культурної продуктивності. І не лише має можливість, а й повинна сповна її користати, якщо хоче бути не бідним родичем, а повноправним членом сім'ї цивілізованих націй світу.

Однак важливо нам усвідомити, що наслідки культурного колоніалізму буде подолати ще важче, ніж політичного й економічного. І не лише тому, що вони мають більшу інерційну силу, що вони глибше сховані психологічно, але також і через те, що в тому інтелектуальному і духовному просторі, де констатує себе українська культура, панівні позиції посідала і ще посідає російська культура. [...]

Ще й сьогодні живе уявлення, насаджуване давніми й недавніми русифікаторами, уявлення про те, що домінування російської культури в Україні пояснюється її питомими перевагами над українською. Історичні факти говорять про інше: триумфальний шлях російській культурі в Україну розчистило жорстоке державне, імперське насильництво. Добре сказав про це Жаботинський у своїй полеміці з Петром Струве: "...Навіщо ігнорувати історію і запевняти, ніби все обійшлося без кулака і ніби успіхи російської мови на периферії доводять внутрішню безсилість іноземницьких культур? Нічого ісінько ці успіхи не доводять, крім тієї старої істини, що підкованим чоботом можна втоптати в землю найжиттєздатнішу квітку".

Однак сьогодні треба сказати, що таке пояснення може бути вичерпним лише щодо початкового етапу експансії російської культури. Насаджена силоміць і добре доглянута, вона прижилася на сприйнятливій ґрунті і почала давати плоди, привабливі для українців. Вона стала і залишається самостійним чинником неоднороззначним, широкий діпазон впливу якої лежить між полюсами асиміляційності та індукування внутрішніх струмів самої української культури...

Така глибока культурна залежність виходить за межі нормальної взаємодії і містить у собі загрозу утривалення колоніального культурного статусу вже і всупереч політичним обставинам. Водночас у перспективі вимальовуються і нові небезпеки, породжені механічним перейманням зразків західної мас-культури.

Самостійне історичне буття українського народу має бути забезпечене культурно, інакше залишиться ущербним. Ідеться не про витіснення російської культури (це було б самозбіднення!), а про збалансування її присутності присутністю інших культур світу. А головне -- про конкурентоспроможність української культури, її здатність давати тон інтелектуальному і культурному життю свого суспільства, адаптувати для суспільства культурну реальність світу.

Серед багатьох передумов досягнення такого стану я коротко зупинюсь на деяких: освоєння суспільством своєї культурної спадщини; подолання культурних сте-

реотипів; активна культурна політика держави на основі наукової концепції національної культури; створення інфраструктури культури; активний вихід у світове культурне життя за умов адекватного функціонування "імунної системи" власної культури.

Освоєння культурної спадщини. Ідея духовного відродження як складова частина ідеї державного відродження передбачала повернення народів культурних цінностей, створених попередніми поколіннями, але вилучених, сфальсифікованих або замовчуваних протягом десятиліть -- прилучення суспільства до відчужених мистецьких багатств. Це мало відкрити шлях до нової культурної свідомості та нової культурної реальності.

На наших очах цей процес відбувається, і не можна недооцінювати його. Опубліковані і публікуються літературні та наукові твори, яких не знали кілька поколінь читачів; виконуються музичні твори, які не звучали протягом багатьох десятиліть; із запасників музеїв на очі глядачів винесено картини, що їх не встигли знищити руки спецкомісій. В літературу повернулися й таланти, проскрибовані вже недавно, в 60-80-ті роки, в часи агонії тоталітарного режиму. Окрасою нашої культури стає низка блискучих імен письменників, мистців і науковців діаспори.

Однак треба сказати, що ці радикальні зміни покищо мало зачепили ширше суспільство. Насамперед -- через загальмованість, а тепер і майже повне припинення реалізації програми друку за умов фінансової і паперової скрути. Та й сама ця програма не мала достатньо системного характеру, не спиралася на розроблену джерелознавчу й текстологічну базу. Отож проблема освоєння нашим суспільством національної культурної спадщини в усьому її обсязі залишається нерозв'язаною до кінця.

Подолання культурних стереотипів. Усякий стереотип випливає з якоїсь реальності і відбиває її, але відбиває неповно і спотворено...

Мені вже доводилося говорити і писати про такі стереотипи сприйняття української культури, як стереотип сільськості, стереотип консервативності, стереотип вторинності (наслідувальності), стереотип "му-

ШВИДКО І ДЕШЕВО, "КОБЗА" ПЕРЕШЛЕ В УКРАЇНУ:
ВІДЕОКАМЕРИ, ВІДЕОМАГНІТОФОНИ, КОПІЯРКИ, ФАКСМАШИНИ,
ТЕЛЕВІЗОРИ, КОМП'ЮТЕРИ, АВТОМОБІЛІ, МЕДИКАМЕНТИ, ХАРЧІ,
НОВІ І ВЖИВАНІ РЕЧІ

ЗАВІТАЙТЕ ДО "КОБЗИ"! ЧЕКАЄМО НА ВАС!

3253 LAKESHORE BLVD. WEST, TORONTO, ONTARIO M8V 1M3

TEL: (416) 251-9110

FAX: (416) 253-9515

KOBZA
Travel & Tours
626019 ONTARIO LTD

СПЕЦІАЛІЗУЄМОСЯ У ПОДОРОЖАХ НА УКРАЇНУ.

МАЄМО КВИТКИ НА ВСІ АВІАЛІНІЇ
ДО БУДЬ-ЯКОЇ КРАЇНИ СВІТУ

TEL: (416) 503-0530

3253 LAKESHORE BLVD. W., TORONTO, ONT. M8V 1M3

жицького демократизму" та інші, -- які створювали неадекватне уявлення про українську національну культуру. Але крім стереотипів сприйняття культури є й стереотипи самої культури, пов'язані з її структурною неповнотою (зумовленою неповнотою соціальної структури українського суспільства), з її вимушеною ізоляцією від світового культурного процесу, -- і через те певною недовірою до новацій, недостатньою розвиненістю пошукових і експериментальних форм.

Сьогодні ми стоїмо перед необхідністю виробити нове розуміння культурної політики і ставлення держави до культури.

Культура не є збирання клубів, парків, музеїв, бібліотек, театрів, хорів, танцювальних ансамблів, видавництв, письменницьких, композиторських та інших спілок тощо. І відносини між державою та культурою не зводяться до опіки держави над цими закладами та суб'єктами творчості. Треба відмовитися від стереотипів культурно-ідеологічного мислення, коли заклади культури сприймалися як ланки єдиної системи маніпулювання людською відомістю. Перед нами стоїть проблема гуманізації культурної діяльності як самоцінної, спрямованої на розвиток людини, а не на досягнення якихось поточних завдань.

Одержавлена культура це культура деформована, ущербна штучно інспірована. В ній неминучі уніфікація культурних інститутів, субординація творчих чинників, уніфікація підходів, диктат плянів, примусовий масовізм, прив'язка до ювілейних дат; показуха декад, фестивалів, оглядів; боротьба за посади і звання; ієрархічна регламентація в усьому.

Власне, це і є наш нинішній культурний стиль, який усім нам сприяв, але з якого ми не можемо вимкнутися...

Але водночас нікуди не дітися від того факту, що культура ніде не існує без державної підтримки, а в нас це за нинішніх умов просто неможливо, і мова йде про недостатні масштаби такої підтримки. Проте, державна підтримка культури повинна виходити з широкого гуманістичного, а не інструментального розуміння культури і здійснюватися через такі механізми, в яких відсутні важелі маніпулювання нею або ж передбачена протидія їм. [...]

Парадоксальність нинішньої ситуації полягає в тому, що й ті культурні інституції, діячі культури, творчі колективи й об'єднання, які десятиліттями прагнули вирватися з міцних обіймів держави, -- тепер, не витримавши жорстоких випробувань сирітської свободи, просяться назад у ці обійми.

Отже, без державної опіки і регулювання на цьому етапі не обійтися, навіть якщо ми усвідомлюємо їхню небезпечність і розкладовість для культури...

Молода демократична національна держава у фазі становлення, якою є нинішня Україна, життєво зацікавлена у розвитку своєї культури, при чому такої, яка сприяє національному і громадянському самоусвідомленню, відновленню історичної пам'яті, гуманізації суспільства, формуванню демократичного способу думання, розвитку і самореалізації особистості, зміцненню цілісності і суверенітету України...

ВЕЛИКИЙ ВИБІР
НАЙНОВІШИХ ЖІНОЧИХ
МОДНИХ ОДЯГІВ

DANYA

FASHION SHOPPE
2378 BLOOR STREET W.
TORONTO, ONT., M6S 1P4
Телефон: 766-4511

ГОВОРИМО ПО-УКРАЇНСЬКИ

Формування такої національної культури потребує проведення відповідної культурної політики держави.

Потреба розробити Концепцію національної культурної політики назріла давно.

У Концепції насамперед слід відокремити предмет культурної політики, мету і засоби.

Предмет культурної політики -- це не просто певні групи закладів культури (театри, музеї, бібліотеки тощо), а вся сукупність регульованих соціокультурних процесів та взаємодій, пов'язаних із творенням, зберіганням, розповсюдженням культурних цінностей, їх сприйняттям, а також з організацією дозвілля, що теж має важливе значення.

Мета культурної політики -- сприяти розвитку й самореалізації особистості, гуманізації суспільства, утвердженню і розвитку демократичної української держави через духовне відродження, створення цілісної національної культури, яка активно входила б у світовий культурний простір, а також через підтримку культур національних меншин.

Засоби культурної політики. Тут особливо необхідно впроваджувати нове, оскільки нам треба відходити від директивного, адміністративно-командного керування культурою, незважаючи на рутинний спротив. Мусимо йти до цільового програмування, визначення пріоритетів, створення законодавчої і нормативної бази, керуючись якою, заклади культури могли б самоврядно виконувати свої функції. Треба передбачити поєднання центрального координування із розвитком регіональних структур. Водночас доведеться враховувати взаємодію з приватною ініціативою, яка вже нині починає виявлятися в сфері культури і часом дає добрі результати. [...]

У загальному річниці суспільних та господарських реформ, що їх процес, сподіваємося, відбуватиметься в Україні, реформування культурної сфери має сконцентруватися, на наш погляд, на таких головних напрямках:

1. Демоніфікація індустрії культури з певним (різним для окремих галузей -- театру, кіно, книгодрукування, відео, шоу-бізнесу) роздержавленням її.

Водночас створення на законодавчому рівні системи матеріального, правового, психологічно-педагогічного і організаційно-методологічного забезпечення широ-

кої доступності цінностей культури для всіх верств населення; розробка державних гарантій захисту від надмірної комерціалізації культури та від порушень принципу соціальної справедливості -- особливо в естетичному вихованні дітей.

2. Технічне й технологічне переозброєння, абсолютно необхідне принаймні у тому масштабі, після якого кількісні різниці технічних параметрів обертаються незворотним якісним відривом від передових культур.

3. Радикальне підвищення професійного рівня працівників індустрії культури.

4. Політичне, правове і матеріальне гарантування свободи творчості і плюралістичних тенденцій у культурі та мистецтві.

5. Радикальне піднесення теоретичного, концептуального рівня культурної політики і взагалі функціонування сфери культури; створення дослідницьких осередків сучасного світового рівня -- з аналітичними і прогностичними завданнями.

6. Інтеграція в європейські та світові культурні процеси, в міжнародні технічні та організаційні структури. Серед основних напрямків культурної політики слід також передбачати:

-- збереження, охорону і відтворення культурно-історичного довкілля, всебічне використання культурної спадщини;

-- розширення культурної інфраструктури села;

-- інтенсивне насичення міського культурного побуту і дозвілля формами української національної культури;

-- розвиток молодіжної субкультури в національних формах;

-- підтримку культурних інновацій і пошукових, авангардових, експериментальних тенденцій у мистецтві; збалансування консервативної, стабілізуючої, новаторської функції культури;

-- підтримку культур національних меншин;

-- підтримку культурного життя в регіонах, регіональних форм культури.

У сучасній українській культурі недостатньо використана регіональна багатоманітність і водночас ще не окреслений виразно її соборноцілісний образ.

Багато говориться сьогодні про пошуки втраченої самотності нашої культури. Але мені здається, що доречніше говорити про творення нової самотності на основі збережених чи віднайдених, колись утрачених елементів. Причому самотність варто шукати не лише в історичних і геополітичних координатах, а і в актуальній, культурній свідомості, зорієнтованій на світовий духовний досвід.

Сьогодні маємо певну недостатність універсальних символів і мітів у нашій культурі. Недостатність внесення символів і мітів української культури у контекст світових цінностей, у загальнолюдську культурну символіку.

Найплідніший шлях до утвердження національної самотності -- можливо пролягає через універсалізацію власного досвіду, через розкриття універсального первня у самотності. Тобто, через таку інтерпретацію національного буття, яка б зробила його зрозумілим і важливим для людей усього світу.

Не маргінальна культура, а універсальна -- ось наше гасло. Але універсальність -- не в абстракції, а в конкретному: в широкому діапазоні національно-самотніх форм вираження, що збагачують самотність людства. ■

ВІДБУЛАСЯ КОНФЕРЕНЦІЯ УВАН

На цьогорічній Зустрічі Учених Товариств Канади в Оттаві, помітно вирисовувалися сесії, організовані Українською Вільною Академією Наук. Доповіді українських професорів привернули увагу учасників цих престижних зборів і заманіфестували високу продуктивність наукового членства УВАН у Канаді.

Конференцію приготував заступник Президента УВАН, політолог Манітобського університету, д-р Юрій Книш, з допомогою бывшего Президента УВАН, о. д-ра Олександра Барана і директори Центру Українсько-Канадських Студій при Колегії св. Андрея Манітобського університету, д-р Наталії Апонюк. ■

Complete
Home
Comfort!

SIPCO OIL LIMITED

83 Six Point Road, Toronto M8Z 2X3,

Tel.: 232-2262

ВИ МОЖЕТЕ ПЛАТИТИ БЕЗКОШТОВНО У COMMUNITY TRUST, 2299 BLOOR ST. W.

- ☐ Автоматична, контрольована комп'ютером доставка оливи
- ☐ 24 години, 7 днів тижнево радіодиспетчерська служба
- ☐ Продаж і обслуговування домашнього опалювального устаткування
- ☐ Обслуговуємо Торонто, Ошаву і околиці
- ☐ Все фінансуємо на догідні сплати.

ДИСКРИМІНАЦІЯ В ІМІГРАЦІЙНІЙ ПРАКТИЦІ КАНАДИ

У цій статті хочу звернути увагу читачів на певні, досить тривожні, аспекти канадської імміграційної практики; зокрема на значні розходження цієї практики з деклярованими принципами Імміграційного закону Канади. Діючий закон побудований на принципах справедливості, гуманності і навіть з почуттям милосердя. Міжнародна співдружність оцінила його як найкращий зразок імміграційного законодавства, який варто наслідувати.

На жаль, якщо придивитись як здійснюється практика цього закону, швидко приходить розчарування -- надто різко зі спокійної поверхні добрих намірів висуваються скелі дискримінації і не лише проти окремих держав, але й цілих регіонів. Найбільш виразно це спостерігається у відношенні втікачів та незалежних іммігрантів. Вістря цієї дискримінації скеровано проти України, Східної української діаспори та проти усіх держав бувшого Радянського Союзу.

Перед тим, як привести приклади дискримінації, хочу коротко зупинитись на визначенні вищезгаданих двох класів іммігрантів та критеріях відбору кандидатів на в'їзд до Канади.

До незалежних іммігрантів належать особи, що не мають близьких родичів у Канаді і пробують отримати візу завдяки своїм особистим та фаховим якостям.

Згідно імміграційних правил, кандидати на в'їзд оцінюються по 9 категоріям, кожна з них має певну максимальну кількість балів -- від 6 до 18. У цій системі 103 бали становлять найвищу оцінку.

Хто має далеку рідню в Канаді дістає додаткових 5 балів. Щоб отримати візу потрібно набрати принаймні 70 балів, при цьому, чим вища оцінка, тим кращі шанси отримати візу.

Для мешканців України і Східної діаспори ключевими категоріями є загальна освіта, фахова підготовка та бажана професія, які разом дають 40 балів.

Щороку Департамент Імміграції видає список бажаних професій під назвою "General Occupation List". У щорічному списку занять названо понад 60 професій, кожний фах має певний рівень балів -- найбільш бажане для Канади заняття оцінюється в 10 балів, потім ідуть 5, 3 та 1 балові оцінки.

10-балові заняття можна поділити на 3 наступні групи:

1. Високо-кваліфіковані робітники (слюсарі, механіки, монтажники, монтери) тяжкої, легкої та харчової промисловості, механіки ремонту та обслуговування сільсько-господарської та будівельної техніки. Особливо багатий цими професіями простір Східної діаспори від Тюмені і Сірого Клину до Зеленого Клину та Сахаліну, включно з арктичним регіоном, що лежить на північ від цього пояса. Не бракує їх і в Центральній-Азійському регіоні.

2. Середній медичний персонал -- різного роду терапевти, медтехніки, лаборанти. Людей з цими заняттями надзвичайно багато в діаспорі Кавказького регіону, як серед біженців з півдня так і мешканців Кубані та Ставропілля. На Ставропіллі знаходиться чи не найбільший багато-профільний, курортно-оздоровчий комплекс світу, який ще не так давно обслуговував не лише Радянський Союз, але теж приймав на лікування і людей з Європи, Америки та Австралії... Тепер велика частина санаторіїв стоїть порожня, а медичний персонал лишився без діла. Те ж саме можна сказати і про Кубань.

Останнім часом до резервуару цієї групи приєдналися біженці з Абхазії, яка теж являлась курортно-оздоровчою зоною. Думаю, українцям не треба говорити про етнічний склад Кубані та Ставропілля, а той хто цього не знає, хай погляне на мапу поселення українців професора Кубійовича і все стане ясно.

3. Фахівці з технології приготування їжі. У списку цієї групи подано 18 фахів. Цими професіями особливо багата північно-кавказька діаспора. Не бракує їх і в інших регіонах. І, звичайно, усі ці професії широко представлені на українському материкі. Але, що усе це має спільного з дискримінацією та ж подібні групи є і в Гон-Конгу, і в Ямаїці, і в Шрі-Ланка, і в Польщі... Не буду порівнювати Україну з Гон-Конгом, Шрі-Ланкою чи Ямаїкою, щоб хто-небудь не звинуватив мене в расизмі. Натомість поглянемо на дві сусідні, слов'янські держави -- Україну з 52 мільйонним населенням і Польщу з 38 мільйонами. У цих країнах рівень освіти, культури, технологічного розвитку приблизно на тій самій висоті. А кількість іммігрантів до Канади з цих двох країн? Минулого року з Польщі приїхало 11,765 іммігрантів, а з України... 96 душ. Чи це не є дискримінація?

У середньому за останні 5 років з Польщі в Канаду щороку допускалось 13,838 душ. Якби Департамент Імміграції дотримувався принципу справедливості і взяв до уваги фактор пропорційності населення, то річний рівень імміграції з України мав би становити 18,936 душ. Але ми у цьому відношенні не самітні -- усі без винятку держави бувшого Радянського Союзу теж є жертвами імміграційної дискримінаційної практики. Та хіба тільки вони? Візьмемо для прикладу дві сусідні держави Караїбського басейну -- Ямаїку з населенням 2,450,000 душ і Домініканську Республіку з населенням 7,471,000 душ. 3 першої минулого року до Канади приїхало 5,832 іммігранти, з другої -- 549. Обидві країни майже ідентичні по расовому складу. Чому ж дискримінують домініканців? Химерно... Ексцентрично...

Тепер давайте поглянемо на імміграційну практику відносно біженців.

Біженці визначаються згідно Конвенцій Об'єднаних націй і тому знані в імміграційному законодавстві

Канади як конвенційні біженці. В основному тільки вони допускаються в Канаду.

Інколи Канада застосовує особливі гуманітарні міри і допускає людей, що стали жертвами природних катастроф чи надзвичайно небезпечного стану, спричиненого людиною.

Конвенційними біженцями вважають осіб котрі були змушені покинути свою країну чи звичне місце осідку, зі страху бути переслідуваними за приналежність до певної раси, релігії, національності, особливої соціальної групи, чи за певні політичні погляди, і які не можуть чи не хочуть повернутись до своєї країни.

Регіонів де виникли багатотисячні групи біженців багато. Це сталося як наслідок міжрасових, міжетнічних чи громадянських воєн, які принесли з собою етнічні чистки, переслідування, страждання. Для канадців найбільш відомими стали В'єтнам, Шрі Ланка, Сомалія, Боснія та Центральна Америка.

Майже невідомим, принаймні для Департменту Імміграції, лишається Кавказький регіон, котрий складається з Вірменії, Грузії, Азербайджану, поясу народів Північного Кавказу, що тягнеться від Адигейської автономії до Республіки Дагестан. Теж до цього регіону слід включити Кубань і Ставропілля, поскільки вони стали кінцевими точками напливу значної частини біженців з півдня, що спричинило напруження і спонукало етнічні чистки.

Кавказький регіон опинився в розпачливо-жахливих умовах, спричинених війнами, масовим переміщенням населення, голодом, епідеміями, а тепер і тяжкими природними умовами. Війна в Нагорному Карабасі сприяла виникненню 400 тис. біженців, багато з яких живуть в неймовірно тяжких умовах. Лише в одному таборі 65 тисяч біженців живуть у легких саморобних палатках.

В Грузії чимало біженців навіть не мають палаток і живуть під відкритим небом. Ще немає точної статистики скільки біженців було спричинено війною в Абхазії. Потоки біженців з Абхазії направлялись у три різні сторони -- на схід, на південь в Грузію, на північ -- на Кубань. На північ в основному кинулось слов'янське населення, в тому числі і українці, багато з яких працювало у різних медичних та оздоровних установах і входять до групи фахівців, які зазначені в "General Occupation List -- 1993" як бажані для Канади -- переважно 10 та 5 бальні професії.

У Сванетії на початку жовтня опинилось біля 80 тисяч біженців. До середини жовтня за допомогою вертолетів пощастило врятувати біля 20 тисяч душ. Лише українські авіатори з 3.X до 15.X вивезли 12,000 біженців. Раптом на Чубарському перевалі випав сніг, уночі ртутний стовбчик почав знижуватись до -10С. В результаті цього 500 душ було знайдено замерзлими. Кожний другий переніс запалення легенів або інші інфекційні захворювання. А що буде коли почнеться справжня зима? Це лише один кадр з багатометражного фільму страждань...

І не дивлячись на всі ці страждання, на кількість горячих місцевостей де відбуваються запеклі бої, на

епідемії, на тяжкі кліматичні умови під час значної частини року, на етнічні чистки, не дивлячись, зрештою, на те, що багато біженців мають високі кваліфікації в потрібних професіях, Канада минулого, 1992 року, допустила сюди з цілого Кавказького регіону лише 5 (sic! -- п'ять) біженців. А Кавказький регіон і площею, і кількістю населення є більш-менш рівний Центрально-американському регіонові, з якого Канада допустила 3,884 біженців. Ще більш вражаючими були б порівняння Кавказу з Шрі-Ланкою чи Сомалією...

Настав час, щоб українські організації і звичайні виборці звернули на це увагу своїм членам парляменту.

Спеціалісти канадського уряду мають повне право визначати загальну річну кількість іммігрантів, потрібних для Канади, але визначаючи квоти для окремих країн мусять керуватись принципами справедливості, декларованими в Імміграційному законі. Громадськість має не тільки право, але і моральний обов'язок вимагати, щоб в імміграційній практиці була усунена дискримінація.

Україна, перебуваючи в глибокій економічній, політичній та економічній кризі, не спроможна при усьому своєму бажанні надати відповідну допомогу біженцям зі Східної діаспори. Тому було б добре, щоб Уряд України проковтнув свою гордість і теж звернувся до уряду Канади в цій справі. Зрештою, це не є проханням милостині, а вимога трактувати Україну, як це робиться по відношенню до інших держав чи етносів.

А якби на це також звернули увагу і уряди інших держав бувшого Союзу, може б наш Департамент імміграції почав діяти згідно принципів свого власного Імміграційного закону. ■

DR. NATALIA STAWOWCZYK
ACUPRESSURE

Лікування методом натуральної медицини
включаючи різного роду сеанси масажу
-- лікувальні та профілактично-оздоровні.

Лікування таких недуг як:

Системи травлення; Дихальної системи; Нирок
і мочових проводів; Крові -- кровоносної системи;
Нервів -- невралгії, невротенії, неврози; м'язів,
суглобів, костей; Жіночі недуги; Шкірні недуги тощо.

19 Lillibet Road

(near Royal York Rd. south of Norsmen)

Tel.: 244-5838

ETOBICOKE, ONT.

години прийому від 10:00 до 6:00 за попереднім домовленням.

Повідомляючи про зміну своєї адреси,

Д-р НАТАЛІЯ СТАВОВЧИК

сердечно вітає своїх приятелів і пацієнтів
та бажає їм всього доброго з Новим Роком!

Юрій МОШИНСЬКИЙ

ВІЗАНТІЙСЬКЕ МИСТЕЦТВО

(Стаття 40 з серії про мистецтво)

Стара Візантія, яка так часто нехтується в історії західного світу, мала величезний вплив на розвиток мистецтва. Після переходу столиці Римської імперії з Риму до Візантії і упадку Риму, Візантійська імперія починає відігравати провідну роль у розвитку західної культури. Від імператора Юстиніана ми рахуємо початок нової ери, котра тривала 900 років, 550-1450, а в багатьох країнах східної Європи триває ще до тепер.

Візантійське мистецтво полягає головню в архітектурі й малюванні зображень святих, цебто ікон. Ці ікони заслуговують на докладні студії. Поперше, треба зазначити, що все візантійське мистецтво є релігійне й було під гострою контролею священства. Православ'я було в силі й певні закони, впроваджені в православну церкву точно устійнювали різницю між православ'ям і католицизмом. Православ'я є містичне у своїй суті і визнає церковні закони, котрі були прийняті на Нікейським соборі.

Дух православ'я, який полягає у наслідуванні оригінального навчання Ісуса Христа без модерних інтерпретацій, був настільки укорінений у розумінні релігії, що це дало поштовх увести у малярство певні закони на релігійні зображення, котрими користувався б кожний мистець, який працює у релігійному мистецтві. Закони були прості і торкалися головню символізму й пропорцій у малярстві. Голова була основою вимірювання. Висота постаті мала 9 голів. Голова вимірюлася циркулем з центром поміж очима. Мале коло від цього визначало довжину носа, лоба до початку волосся і ширину очей. Друге коло, удвічі більше, означало довжину обличчя й завершення голови. Третє коло, тричі більше від першого, означало величину німбу. Були ще інші закони, що торкалися тіла та одєжі; майже всі походили з монастиря з Афонської гори. Впроваджувались певні рами, поза які мистці не ризикували виходити. Тримуючись цих законів, всі мистці попадали на певну стежку, що означалося пізніше у витворенні стилю, який тепер називається візантійським. Цей стиль є дуже духовний і містичний, а в той же час теплий і людський. Це мистецтво мало представляти віруючим в Бога найвищі якості тих, хто крізь свою духову чистоту і відданість здобули честь називатися святими. Ці зображення не заміняли старих ідолів, але служили як нагадування образу одного чи другого святого у чийй допомозі шукали підтримки.

Православ'я цікаве тим, що воно є національною релігією. Так створилися національні церкви Грецька, Болгарська, Сербська, Українська, Румунська, Російська, Вірменська, Грузинська та інші. Православ'я було легко прийняти без того щоб піддавати під

небезпеку схоронення своєї ідентичности. Скоро кожна з цих націй розвинула своє власне візантійське мистецтво, основане на старій Візантії, але прийняте і перетворене згідно з власними потребами і температурами. Візантійське мистецтво у своїй суті є продовженням старогрецького класичного мистецтва. Порівнюючи їх, тяжко зрозуміти спільність, але справжня подібність заключається в основнім розумінні мистецтва і подібності цілей.

Візантійське мистецтво стало настільки міцним, що його впливи виявились визначальними у східній Європі, включно з Балканським півостровом, і країнами Кавказьких гір. На заході вплив розтягався на Сицилію і Італію. Італійське відродження до певної міри ґрунтувалося на розумінні візантійського підходу. Через те, що Візантійське мистецтво було релігійне, то іконографія мусить служити за основу його студіювання.

Запобігання в іконах було завжди велике, крім короткого періоду іконоборства. Ікони уживались не тільки в церквах, але і в домах. Звичайно, правий або східний кут головної кімнати був прикрашений іконами. Над ліжками у спальнях, над головами висіли ікони святих, ім'я яких носили люди, що там спали. Благословіння молодих при одруженні відбувалося іконами Ісуса Христа і Матері Божої. Деякі ікони були чудотворними. Чуда, що творилися цими іконами захоплювали народ, і багато людей замовляли собі точні копії цих ікон. Це велике запобігання в іконах між православними віруючими сприяло іконописові. Мистець, який спеціалізувався у малюванні ікон, не був ніколи без праці. Але одне треба мати на увазі. Дуже мало ікон були в дійсності створеними. Більшість ікон є копії. Ікони, створені великими мистцями недоступні на Заході й тільки третьорядні праці попадають у руки колекторів.

Візантійське мистецтво у формі релігійних ікон продовжує існувати в православних країнах. Воно являється одним з найдовше існуючих неперерваних стилів в мистецтві, на протязі 1500 років. Це мистецтво є старе і нове у той самий час і дає задоволення мільйонам людей. ■

ЗДОРОВИЙ І СМАЧНИЙ ХЛІБ

та інші печива випікає

Українська пекарня

THE **future** BAKERY
& CAFE

власниками якої є Родина Вжесневських

-- можна набути також різні українські страви
у наших каварнях

739 Queen St. W., Toronto, Ont., Tel.	368-4235
St. Lawrence Mkt.	366-7259
483 Bloor St. W.	922-5875
2199 Bloor St. W.	769-5020
M-C Dairy, 212 Mavety	766-6711

У СТОЛІТТЯ ВАСИЛЯ ПАНЧАКА

Василь Панчак заслужений мистець-живописець і від натури обдарований творчий індивід, якого століття народження на Стрийщині припадає цього року. До Америки приїхав 17-річним юнаком. У 1913 році вступив на мистецькі студії до Карнегі Інституту в Пітсбургу. Тут засвоїв формальні знання рисунка і малярської техніки. В школі панував традиційний реалістичний напрям, якому посвятив майже увесь свій творчий шлях.

В. Панчак впродовж своєї малярської кар'єри рідко коли піддавався новаторству, хоч настроєвість і техніка виконання в деяких картинах позначена імпресіонізмом. Стилево його мистецькі праці можна зараховувати до реалізму і до імпресіонізму, або може десь по середині між обома стилями. Якщо картинам раннього періоду В. Панчака притаманні ще яскраві кольори, то це залишки реалізму. Притишеному кольорові з тонкою тонацією властиві гірські краєвиди, характерні імпресіоністичним експериментаціям Панчака. Саме в тому є великі досягнення мистецтва Панчака, що він зумів органічно пов'язати і використати обидва стилі для кращого персонального вислову.

Навчання Панчака в Національній Академії в Нью-Йорку також лишило на мистця великий вплив. Глибоко розуміючи таємницю зображування світлових контрастів і здобувши вміння передати тональність, він достовірно схоплював пейзажний зміст в не одному з його творів.

Переважною більшістю краєвидів мистець дебютував перший раз у груповій виставці в Нью-Йорку в 1925 році. Наступна образотворча виставка з майстром ужиткової дереворізьби та мосяжу Василем Якіб'юком відбулась в Нью-Йорку, у грудні 1932 р.

Після засновання Об'єднання Мистців Українців в Америці (ОМУА) новоприбулими мистцями в 1952 р. Панчак, як ветеран і сеньйор, активно до нього включився. Захоплений і наповнений духом солідарності і співпраці з членами об'єднання, він завзятіше посвячується творчому ідеалові. Якраз організованого мистецького об'єднання йому ж бракувало.

Хоч Панчак покинув Україну молодим, українським традиціям і духовному життю він був вповні відданий. Легко комунікувався з молодими мистцями і долучився до цієї групи творчих індивідуальностей. Ніколи не нарікав на брак часу, з самопосвятою працював для добра організації. Разом з багатьма мистцями-членами ОМУА виставляв Панчак свої нові роботи. Жодної "Річної виставки ОМУА" не пропускав. Варто перелистувати "Нотатки з мистецтва" з 60-70 років. В числах 6, 8, 10, 12, 13, 14, 18, 19 і 20, знайдемо багато прізвищ мистців, а між ними В. Панчака, які брали участь в образотворчих виставках ОМУА. Василь був завше репрезентований картинами акварельної, пастельної олії й олійної техніки виконання. Навіть вже в старшому віці виявляв себе повний творчої енергії.

В. Панчак влаштував багато індивідуальних виставок. На одній з них, у виставочній залі Українського Інституту Америки в листопаді 1976 р., було показано понад 40 праць, намальованих мистцем у літніх місяцях, коли він перебував у Кетскільських горах. Інша виставка, майже ретроспективна, в березні 1977 р., яка відбулася у залі Спортивного клубу в Нью-Йорку знайомила глядачів із 100 картинами майстра.

У наступній експозиції в "Ерпф Кетскіл Калчел-Сентер Інк." в Арквілі, в серпні 1977 р., Панчак виставив біля 80 творів. Наступні свої виставки він мав у Парижі, Філадельфії та знов у Нью-Йорку. Тут, з нагоди виставки в галерії ОМУА 1979 р., був виданий каталог з чотирма бездоганими репродукціями.

Передостання виставка Панчака, яка нараховувала 40 образів, відбулася знов у залі Спортивного дому. Відкриваючи її, 16 березня 1980 р., Любомир Кузьма, між іншим сказав: "мистці, які десятками років активні, цікавляться мистецтвом і самі творчо працюють, не зупиняються на давньому рівні, а поступають вперед"... Вони відриваються від шаблонності, відриваються від впливів, дістають більше відваги, почувають себе самостійнішими, творять свій стиль, словом -- є продуктивними вартісними образотворчими мистцями..." Ці думки мистецтвознавця стосувалися і Василя Панчака.

Два роки після смерті мистця (помер того ж року) була організована виставка в галерії ОМУА, що тривала три тижні місяця лютого 1982 року. Вона дала не тільки загальний перегляд і аналізу творчої праці Панчака, але й переконала в тому, що маестро здав іспит на зрілість і мужність його таланту. Його яскраві й виразні мистецькі твори у великій кількості опинилися у приватних руках, в Українському Католицькому університеті в Римі, у музеях в Мадриді й у Філадельфії та в інших колекціях. ■

ЧИ ВИ ВІДНОВИЛИ ПЕРЕДПЛАТУ?

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

WEST ARKA

BOOK & GIFT STORE

ОЛЬГА І АНДРІЙ ЧОРНІЙ

і син АНДРІЙ -- власники

- Книжки, журнали, газети, пластинки, машинки до писання.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і нитки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими візорами в ґуртовій і роздрібній продажі.
- Біжутерія, кераміка і кришталі.
- Висилки пачок до всіх країн.

"BEST ARKA"

2282 Bloor St. W., Toronto, Ontario M6S 1N9

Tel. (416) 762-8751

ЛИСТИ ПИСЬМЕННИКІВ

Листи письменників (Багрянний, Винниченко, Гайдарівський, Гак, Галан, Гжицький, Кобець, Самчук), Дм. Нитченко, Вид. "Ластівка", 1992, Австралія.

Листи належать до епістолярного жанру мемуарної літератури.

Свого часу Дм. Нитченко опублікував "200 листів Б. Антоненка-Давидовича". Це дало почин. Тепер зацікавлення росте. Ось у 7-му числі "Сучасності" Сверстюк пише про листи В. Симоненка. В "Літературній Україні" за 29.9.1992 публікуються листи О. Маковоя до Мих. Коцюбинського, Ольги Кобилянської і Л. Лукіянович. А в Мельбурні у в-ві "Ластівка" вийшла з друку нова книжечка Дм. Нитченка "Листи письменників", селекція його листування з Багрянним, Винниченком, Гайдарівським, Гаком, Галаном, Гжицьким, Кобцем і Самчуком. Це дуже цікава і цінна книжечка на 190 сторінок. Її наклад 1.000 прим., і вона напевно скоро розійдеться між читачами, як це вже давно сталося з "200 листами Б. Антоненка-Давидовича".

Літературознавець М. Павлишин у своєму вступі до книжечки зауважив, всі її автори (включно з Нитченком) належать приблизно до одного літературного покоління і ними цікавляться читачі як в діаспорі, так і на українському материкау.

Укладач книжечки подає групу листів кожного письменника. Також його біографію і пояснення до основних піднесених проблем. Отже відомості, подані тут, можуть в майбутньому служити матеріалом для учнів літератури, для науковців, а то і просто для вдумливих читачів.

Багрянний стоїть першим у списку. Вчителі української мови знають, як це трудно діставати матеріали про цього автора. Багрянний, як вимагала його доба, віддав багато часу і енергії політичній роботі. Для українського читача він залишиться першорядним письменником. Він описував життя в советському ув'язненні, випереджуючи Солженіцина на багато років...

Політична діяльність також забрала багато часу у Винниченка. Такого явища не можна знайти у французькій, англійській чи американській літературах. Там досить політиків і досить письменників, і їх не треба змішувати в один вінігрет.

Винниченко пробував визволити Україну "всебічно", цебто національно і соціально. На той час уже виробилися спеціальні формули для соціального визволення і воно звалось соціалізмом. Крізь роки колективізації, голоду і сталінського терору український народ так наковтався брехливої пропаганди, так вона людям в'ляся, осточортіла, що навіть на еміграції Винниченко відчув, що не можна писати про соціалізм.

Анатоль Гак (Мартин Задека) автор "малих фейлетонів", знав добре українське громадське життя в Харкові під час німецької окупації. Він дивується, чому Багрянний мав таку помилкову думку про харківського діяча В. Доленка.

Олекса Кобець (Варавва) переклав багато оперних текстів на українську мову. Його переклади вживаються й досі. Це письменник глибокої культури і потенцій. В Америці він взявся за вчителювання. Навчати українських дітей було його гордістю і радістю. Дехто напевно згадає його із вдячністю ще й сьогодні.

В Японії письменники належать до національного скарбу. Книжечка Дм. Нитченка дозволяє нам заглянути у свою українську скарбницю. Ми не маємо титулів для своїх письменників і збережемо свою скарбницю тільки при умовах, що друкуватимуться твори наших письменників і книжечки про них на зразок цієї.

Книга ілюстрована рідкісними фотографіями: груповими і особистими.

Обкладинку і титульну сторінку виготовила артистка Люба Кириленко.

Є. ГАРАН

BABY POINT LOUNGE

343 Jane St., Toronto

tel. 767-2623

ПРИЄМНЕ І ВИГІДНЕ ПРИМІЩЕННЯ НА
ВСЯКІ ОКАЗІЇ

- Повна кухонна обслуга.
- Українські й інші страви,
в наших або інших залах.

БУДЬТЕ ГОСТЕМ НА ВЛАСНОМУ СВЯТІ!
ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!

LOT
пропонує єдине
безпосереднє сполучення
Монреал - Варшава. Відліт
з Мірабел кожної п'ятниці.
Пропонуємо також сполучення
до Риму, Банкоку і до
більшості європейських
столиць. Сердечно
запрошуємо.

За ближчими інформаціями телефонувати
в Монреалі: (514) 844-2674 в Торонто: (416) 236-4242
Fax: (514) 844-7339 Fax: (416) 236-0433

POLISH AIRLINES

2000 Peel St.
Suite 680
Montreal, Que H3A 2W5

БІБЛІОТЕКА УКРАЇНЦЯ

Відомий літературознавець української діаспори Григорій Костюк висловив незаперечну тезу, що літературний процес в Україні після Жовтневого перевороту пішов двома шляхами: літературний процес в УРСР і літературний процес поза її межами. Правильність цієї думки підтвердив час; нині обидві ці колії уже спрямували своє русло по рідній землі, хоча ще, ясна річ, й тримаються осіб. "Бібліотека українця", що її заснував видавець Микола Ляшенко (Київ, МП "Фотовідіосервіс") при Київському університеті ім. Тараса Шевченка, мовби офіційно сприяє цьому: популярні невеличкі за обсягом видання розраховані як для наших читачів, так і для читачів східної та західної діаспори.

Тематика видань різноманітна -- від історичної до культурної спадщини до сучасних проблем українознавства, журналістських розслідувань, етнографічних нарисів. Минулого року вийшло вже десять книжок цієї серії, на часі -- ще чотири.

Цікавою і змістовною є книжка Василя Яременка "Від рідної хати ключі збереглися". У нарисі про невідомого у нас в Україні поета Олега Зуєвського автор пише: "47 років -- жодного листа на Батьківщину, аби не нашкодити комусь із рідних чи друзів дитинства... Майже через півстоліття знову ступив на рідну землю... Тільки на рік спізнився на зустріч з матір'ю..." У збірці вміщено й інші літературознавчі дослідження про поета -- Ю. Шевельова, І. Костецького, П. Одарченка, Соломії Павличко.

А ось про тих наших земляків, котрих доля закинула у найвіддаленіші куточки радянської імперії, -- книжка Володимира Сергійчука "Українці в імперії". Московщина, Слобожанщина, Сирій Клин, Зелений Клин, Малиновий Клин, Поволжя, Донщина, Сибір, Туркестан, Молдова, Стародубщина -- по всіх усядах розкидані наші співвітчизники, "нашого цвіту по всьому світу". Про ту кількість українців, які освоюють "нові землі", свідчать статистичні дані, порівняльні таблиці, вміщені на сторінках книги.

Крім названих, у серії вийшли також книжки, що нагадують про високу одвічну мораль української нації, -- "Морські походи запорожців" і "Кого зрадив гетьман Мазепа" Володимира Сергійчука, "Духовний світ українського народу" (сказання, легенди, замовляння, молитви, рецепти народної медицини, народні свята) Олени Таланчук, "Земля скарбів" -- комікси Анатолія Василенка і Юрія Ярмиша (книга у малюнках).

Незвичною серед них є книжка "Життя і творчість Василя Стуса". Страшною, прикрою і трагічною була доля цього українського поета-мученика-в'язня. Від першого року життя і до останнього, від першої збірки і до останньої, спаленої "Птахи душі", син поета Дмитро Стус гірко й печалево простежує батькову долю. Це болюча, правдива, документальна розповідь, читати яку -- різати свою власну душу, відчуваючи, особливо зараз, "конечну загибель нації, етносу".

І як істотний внесок у відродження нації, становлення державності -- книжка Олеся Білодіда та Івана Бражника "Пересопницьке Євангеліє і клятва пре-

зидента Л. Кравчука". Автори розповідають про подвижників Григорія і Михайла, які своїм внутрішнім відреченням усвідомили й переконали інших, що українська мова гідна того, щоб її словами виразити Святе Письмо. П'ять років (1556-1561) трудилися над перекладом пересопницької ченці. Тому й зрозуміло, чому нині особливий художній інтерес викликає жива народна мова переписувачів Євангелія. Автори зазначають, що перекладачі передусім добре знали на місцевих західноукраїнських діалектах, на граматиці і лексиці, а Михайло, окрім того, був і знавцем класичних західноєвропейських мов. Йдеться в книжці й про художню красу Святого Письма, й про те, як ця Свята Книга стала мандрівницею. Але якби там не було, а на українському Євангелії присягалися французькі королі. Тож дай Боже, щоб клятва і нашого президента була щирою і незрадливою і принесла щастя й волю українцям, Україні.

Микола НЕВМЕРЖИЦЬКИЙ

ДЕНТИСТ Д-р ІГОР БАБИЧ

Dental Surgeon

подає свою нову адресу:

**297 MAIN STREET NORTH
BRAMPTON, ONTARIO
L6X 1N5**

Тел. 451-0227 або 453-0004

В ПАМ'ЯТЬ ОЛЕКСІЯ САХНА

Висилаючи передплату на 1994 рік, посилаю також скро-
мну лепту 50.00 дол. у восьму річницю відходу у вічність
Олексія Сахна, який залишив нас -- наш Тато, Дідусь і Муж.
Нехай Творець Всесвіту з'єднає його душу з предками.

Марія Сахно, Гардінер

В ПАМ'ЯТЬ НАШИХ БАТЬКІВ

Посилаю... 50.00 дол. на пресовий фонд в пам'ять наших
батьків: Андрія і Палажки Степанченко та Івана і Марії Лисих.

Юрій і Олена Лисик, Ошава

Дякую за тяжку вашу працю. Журнал у нас є бажаним
гостем.

О. Лисик

В ПАМ'ЯТЬ РОМАНА ЛІБЕРА

Пересилаю чек на 90.00 дол. З того передплата за два
роки, а 30 дол. пожертва на журнал у пам'ять мого чоловіка
Романа Лібера в річницю смерті.

Лідія Лібер, Торонто

В ПАМ'ЯТЬ АНАСТАСІЇ ПРИЩЕНКО

Поновлюючи передплату "Нових Днів" на 1994 рік, дода-
ємо 40.00 дол. на пресовий фонд замість квітів на свіжу могилу
Матері і Тещі АНАСТАСІЇ ПРИЩЕНКО.

Параска й Іван Халяви

КОСТЯНТИНОВІ ЛЮБАРСЬКОМУ -- 85

Дарія і Кость Любарські в перші роки еміграції.

Костянтин Опанасович Любарський -- завжди активний і жертвний член української громади в Австралії -- народився 28-го вересня 1908 року в селищі Нова Водолага, що на Харківщині. Його батько, з фаху бухгалтер, був режисером, актором і декоратором пересувного театру. Мати була співачкою. Тож і Кость захопився театром на все життя. Першу роль (турчентя) він виконав в опері "Запорожець за Дунаєм", коли йому було сім років. Пізніше виконував здебільш головні ролі у постановках місцевого театру.

За часів ежовщини, в 1938 році батька арештували, а в 1943 році Костянтин Любарський, з дружиною Дарією і сином Всеволодом були вивезені на працю до Німеччини.

Після війни родина Любарських заново активізувалась в таборовому театрі ім. М. Кропивницького під режисурою О. Левицького. В той же час К. Любарський зацікавився різьбарством та інкрустацією, став керівником гурту різьбарів... В 1948 році родина Любарських приїхала до Австралії. Костянтин працював у Мельбурні спершу на будові доріг, опісля в фабриці Масей-Фергусон, а рівночасно зорганізував драматичний театр ім. М. Кропивницького. Після об'єднання з музичним театром ім. М. Лисенка в один театр ім. Леся Курбаса, Костянтин і Дарія Любарські брали активну участь в п'єсах "Наталка Полтавка", "Ой, не ходи Грицю", "Украдене щастя", "Маруся Богуславка", "Катерина" та інші. Тут Костянтин Любарський виявився й добрим майстром сцени.

Після виходу на пенсію К.Л. знову почав займатися різьбленням та інкрустацією, брав участь у кількох виставках українського мистецтва народної творчості. Він увесь час передплачував кілька українських газет і журналів (в тому числі і "Нові Дні"), купував багато книжок і щедро жертвував на українські культурні справи.

У грудні 1988 року К.Л. мав нещасливий випадок й ушкодив голову. Після операції став слабо ходити, але вже цього року впав і розколов кістку в стегні. Тепер перебуває в шпиталі, погіршилась пам'ять. Всі приятелі щиро і щиро бажать Костянтиніві Любарському скорого виздоровлення і повернення до нормального стану.

Нехай Всевишній йому в цьому допоможе, на многії літа!

Ф.П. Лубенський

ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ ІВАНА БАГРЯНОГО

Українське Торонто, мабуть єдине місто в Канаді, гідно відзначило день пам'яті нашого видатного письменника, публіциста і політичного діяча Івана Павловича Багряного. Відзначення відбулось у неділю, 30-го жовтня 1993 року в залі катедри св. Володимира. Цікаву різноманітну програму вела Валентина Родак. Головну доповідь про І. Багряного прочитав Сергій Козак з київської "Літературної України". Багату мистецьку частину програми підготував відомий нашим читачам професійний актор і мистець художнього слова Ростислав Василенко, який недавно переселився з Оттави до Торонто. Він зібрав великий виконавський колектив, який складався майже виключно з недавно прибулих з України виконавців.

Мистецька програма складалась переважно з драматизованих і пісенних творів Івана Багряного. З професіоналів у виконанні взяли участь, крім самого Ростислава Василенка, солістка харківської філгармонії меццо-сопрано Лариса Стельмашенко і професор Харківської консерваторії -- Наталя Чорнова. З виконавців-аматорів несподівано значний драматичний талант виявила дебютантка Емілія Нудьга в ролі Ольги з "Розгрому" Багряного.

Прусутні, які заповнили велику залу, виявили свою вдячність виконавцям рясними оплесками.

М.Д.

arka shoes

- Великий вибір вигідного і модного взуття.
- Регулярні і ширші фасони.
- Помагаємо клієнтам з відгисками та з іншими проблемами.

-- ROMIKA -- SALAMANDER -- LA VALLE
-- GALLUS -- ORTHOPEDIC SHOES

ПЕНСІОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА

2196 BLOOR ST.W. (at Runnymede)
TORONTO, ONT. M6S 1N4

TONY HRUBI
(416) 763-1851

З КОЖНИМ РОКОМ УКРАЇНЦІВ МЕНШЕ

За дев'ять місяців цього року в Україні народилося на 110 тисяч чоловік менше ніж померло. Демографічна ситуація в країні, отже, лишається незмінною: йде стрімко вимирання народу, якщо загрозливу тенденцію не вдасться зламати, вже на початку ХХІ століття Україна може перетворитися на обезлюднений острівець у центрі Європи, припорошений радіо нуклідами і перетворений на звалище промислових отрутурочовин.

Київське бюро "УВ"

РІЧНІ НАРАДИ КОМІСІЇ ФУНДАЦІЇ ЦЕНКІВ І РОЗПОДІЛ ФОНДІВ

Річні наради Комісії фундації д-ра М. Ценка і д-ра О. Ценка "Добро творити" відбулися 17 червня 1993 р. в приміщенні т-ва Св. Софії в Філадельфії.

Після відкриття нарад, якими провів інж. Юліян Головачак, вшановано пам'ять бл.п. Романа Завицького, секретаря, підкреслено його відданість ідеям Фундації і працьовитість в діяльності у громаді.

Першим звітував д-р Микола Ценко, який пригадав, що метою фундації є виділяти відповідні фонди на важливі почини, особливо -- для розвитку українського релігійного і громадського життя. Фундація диспонує сумою 105,127 дол. Це капітал, відсотками з якого розпоряджає Комітет фундації, виділяючи певні суми на визначені цілі. За час існування виплачено вже суму, що перевищує 63,000 дол. Д-р Ценко висловив глибоку подяку інж. Юліянові Головачакові, скарбникові фундації, за його фахове ведення фінансових справ фундації. У зв'язку з тим, що останнього року зменшилися відсотки від капіталу, батько і син -- д-р М. Ценко і д-р О. Ценко -- вирішили виділити особисті фонди на деякі важливі потреби через т-во Св. Софії, а саме:

1. Виплачено суму 5,000 дол. Вид-ву Дитячої Літератури (голова Л. Храплива-Щур) на видання книжечки-повісті "Михайлик" Марії Дмитренко для України.

2. На купно і розбудову амбасаді України в Вашингтоні пожертвувано суму 1,000 дол.

3. На розбудову "Пласту" в Україні пожертвувано 1,000 дол. з тим, що в наступних роках датки повторяться.

4. На будову пам'ятника Тарасові Шевченкові у Львові передано суму 2,000 дол.

Окрім того, фундатори передали суму 1,000 дол. на заснування т-ва "Відродження" в Україні. На розбудову музею ім. Лесі Українки в Ялті на Криму виділено суму 500 дол. Пожертви є на загальну суму 10,500 дол., що прийнято з признанням для фундаторів.

Інж. Ю. Головачак представив присутнім одержані листи в справі допомоги. Після обговорення всіх прохань і зваження їх важливості та узгіднивши з касовими можливостями, призначено такі суми для виплати:

1. На стипендії для студентів в Бразилії суму 1,500 дол.

2. На будову греко-католицької катедрі в Києві призначено суму 1,000 дол.

3. 500 дол. на працю СУМ-у на Сході України (на руки д-ра Ігоря Мірчука).

4. 500 дол. на Світову Спілку Українських Вчителів (на руки мгр Зенона Квіта).

5. 400 дол. на розбудову греко-католицької церкви в Перемишлі (на руки о. диякона Й. Чіти).

6. Визначено суму 400 дол. на виховання майбутніх священиків у пам'ять двох визначних священиків, уже покійних -- о. сен. Юліяна Татомира і о. д-ра Ізидора Сохоцького (історика) (на руки єпископа Юліяна Вороновського, що завідує Духовною Семінарією у Львові).

7. На УКУ в Римі суму 1,000 дол.

8. На відновлення діяльності т-ва "Мета" для підтримки українських подруж призначено суму 300 дол.

9. На заснування т-ва "Просвіта" на Кубані (Краснодар) призначено суму 500 дол.

10. На т-во "Діти Перемишля" визначено суму 400 дол. (на руки п. Поповської).

11. Призначено суму 300 дол. на соціально-психологічний вишкіл української армії.

Поінформовано, що минулого року на потреби часопису "Наше Слово" (Польща) дано суму 500 дол. Також виплачено вкладку "Добродіїв" до СФУЖО за три роки в сумі 300 дол. На ансамбль "Сизокрилі" (Рома Прийма) виплачено було в 1992 р. суму 500 дол. З особистих фондів д-ра М. Ценка і д-ра О. Ценка виплачено було суму 500 дол. на діяльність д-ра М. Мушинки на Закарпатті, а також суму 500 дол. на вишкіл священиків в Аргентині (на руки о. Свищука).

Д-р Романа Навроцька зробила заключне ствердження, що в основному пожертви йдуть на укріплення принципу християнської духовності серед українців.

Н.Пазуняк

GEO. H. CREBER (від 1897 року) 208 Kingston Rd. at Woodbine УКРАЇНСЬКА ФІРМА ПАМ'ЯТНИКІВ У ТОРОНТІ

-- першорядні майстри, скульптори і креслярі;
-- імпортований і місцевий граніт, бронза;
-- фотографії на порцеляні, нагробні написи;
-- хоч замовлення виконують висококваліфіковані майстри -- наші ціни найпоміркованіші!

Тел. вдень -- 691-5712 і увечері -- 762-3502

РОМАН ДЕМКІВ

Для всіх українців і їхніх родин
у скорботний час місце Вічного покою.

ST. VOLODYMYR
UKRAINIAN CEMETERY

УКРАЇНСЬКИЙ ЦВИНТАР
СВ. ВОЛОДИМИРА

в Оквилл, Онт.

- Щороку спільна молитва й окремі поминки за душі тут спочилих.
- Дбайливий догляд Адміністрації та запевнена майбутність відносним міністерством Провінції Онтаріо через т.зв. "Вічний Фонд Українського Цвинтаря Св. Володимира"!
- Дві окремі Секції: УПА і Братства Дивізійників, прикрашені чудовими пам'ятниками.
- Порада і поміч в перенесеннях останків (праху) з інших цвинтарів-поховань!
- Ціни за місця-ділянки найнижчі в околиці! Добрий доїзд! Близький Дім Культури!
- За додатковими інформаціями просимо звертатися на число телефону:

Години -- 9:30 до 4:30 БЮРО -- 827-1647

АНДРІЙ ЛАТИШКО -- адміністратор

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

"СІРИЗНА Й НА ТАКИМ ЖЕ ПАПЕРІ"...

Шойно виписавши передплату "Літературної України" (74 дол. з авіапоштою!), пригадав я Ваше звернення до читачів. Раніше було що в ній прочитати, а тепер -- сіризна й на такому ж папері. Дістав я сьогодні вже й 43-тє число (28 жовтня), але що в ній є? Поза доповіддю Ол. Мишанича майже на цілу сторінку та частково скороченою доповіддю П. Мовчана, щоб не була такою ж довгою, лиш одна остання сторінка літератури.

Наголосив я кошти не випадково, бо варто б піднести передплату "Нових Днів" ще раз, щоб легше було Вам зводити кінці з кінцями, а передплатників тим не злякаєте. Невже хтось із них схоче й "Нові Дні" діставати "авіапоштою" в такому стані й розмірі, що викликає сміх у тутешніх поштових робітників? Або, неville хтось із них думає, що журнал покращає тільки тому, що появлятиметься в Україні? Я ж думаю, що згаданим перенесенням журнал "втопиться", стративши й цих передплатників, що досі втримували його.

Дивує мене й підвал "Психологічний розмовник" в "Літ. Україні". Як і в Верховній Раді, де більшість депутатів вживає безсоромно (або навмисне підкреслює беззаконня) мову сусідів. А. Потапова зайшла ще далі й буде свій оптимізм у мікросвіті "Русское собрание" та хвалиться своєю російськомовною творчістю, що спрямована на молоде покоління України. "І взагалі я -- Лев, а люди, -- пише вона, -- народжені під цим знаком зодіаку, не люблять підкорятися обставинам. Вони самі творять обставини." Ось як!... Ось чому підтримують її спонзори-сусіди...

Іван Сидорович, Мічиган

"НА БАРИКАДІ ДО ВОЛІ..."

Прочитав у "Нових Днях" за жовтень 1993 сугестію пана Василя Шевченка із Форт Вейн, Індіана, щоб поспішити з допомогою "Новим Дням".

Я передплатник журналу від самих його початків, все радо чекаю слідуючого числа, яке дає мені зв'язок із батьківщиною, її людьми, мистецтвом, життям країни. Читачі "Нових Днів" -- це найбільші патріоти та жертводавці. Доказом цього є пожертви на поміч знедоленої 18 років септичним артритом української поетеси Ганни Душак. Заклик допомогти їй був поміщений в одному жіночому журналі та в трьох тижневиках у Канаді в місяцях квітні та травні, а читачі "Нових Днів" зложили більше половини грошей. Цей факт говорить сам за себе...

Я більш як певний, що читачі "Нових Днів" відгукнуться щедро і не дозволять, щоб такий цікавий журнал, як "НД" мусів самоліквідуватися (через брак грошей).

Закликаю не лише скласти власну передплату завчасно на 1994 рік, але теж стати жертводавцем "барикади до волі" саме тепер. Зі своєї сторони, залучаю передплату та \$50.00 на потреби журналу. Щастя Вам Боже на будуче.

Д-р С. Дершко, Саскатун

І З ІНШОЇ ПАПКИ

Шановні трудівники "Нових Днів"!

...Дуже дякую, що на протязі довгих років ми з покійним уже чоловіком Олександром були постійно інформовані різноманітними цікавими матеріалами нашого загального журналу "Нові Дні". Але, на жаль, всьому є кінець... Тож прошу припинити висилку, бо поновлювати передплату вагаюся через стан здоров'я. Прощайте...

Д. Дейнеко, Австралія

...Моя річна передплата "Нових Днів" кінчається в травні 1993 р. Вік -- 93 роки дуже знівечив моє здоров'я, вже я є нечитабельний! Сумно! З болем і журбою мушу Вас повідомити, що на рік 1994 я передплату не поновлюю...

З пошаною, подякою і найкращими побажаннями для всіх вас.

Іван Манченко, Порт Джервіс

...Зупиніть висилку журналу на мою адресу. Це мені важко писати, але так склалось. Ще раз велике вам спасибі за ваш труд для нас усіх у розсіянні по всіх країнах світу. Пробачте, що так пишу, бо руки трусяться.

Дмитро Лозниця, Шотландія

...Дуже жалкую, що я є змушений припинити мою дальшу передплату на такий цінний журнал "Нові Дні". Причина є та, що нема кому читати...

С.Б. Масло, Едмонтон

...З огляду на стан мого фізичного здоров'я, на великий жаль, мушу Вас просити, щоб припинили висилку журналу, якого я був читачем і передплатником довгі роки...

Т. Омеляненко, Вінніпер

...Не висилайте мені більше журналу "Нові Дні", бо доктор заборонив мені читати, малювати, телебачення і інше. Старість не радість...

Михайло Кочовець

...Я дуже вибачаюсь, що не заплатив вчасно за журнал, бо я вже не читаю із-за моєї старости. Я бувший петлюрівський козак, що ще й відсидів два роки Калішського табору інтернованих... Ще тільки читаю "Всесміх", бо там ще є трошки гумору.

Спиридон Лаута, Вілловдейл

...Прошу припинити висилати до мене журнал "Нові Дні" з причини старости, слабого здоров'я. Я не можу читати.

Дуже Вам дякую за довгу чесну обслугу, бажаю Вам успіху і доброго здоров'я...

І. Ганич, Торонто

...Ми з дружиною любили читати журнал "Нові Дні". Але з таким маленьким шрифтом ми не можемо вже читати, тож прошу припинити посилати...

В. Хилько, Флорида

АЛЬФАБЕТНИЙ ІНДЕКС АВТОРІВ ЗА 1991, 1992, 1993 РОКИ

- Алексійович Олег -- чч. 517, 520-521, 522
 Артамонова Валентина -- ч. 505
 Бабенко Іван -- чч. 503, 506, 512-513, 515-517
- Багряна Галина -- ч. 522
 Багрянний Іван -- ч. 505
 Базелюк Марія -- ч. 519
 Базилевський Володимир -- ч. 501
 Балабуха Лінда -- ч. 506
 Балей Петро -- чч. 512/513, 516
 Бандрівський Микола -- ч. 511
 Бардин Ігор -- ч. 514
 Безпечний Іван -- ч. 494
 Бердо Гнат -- чч. 492, 495, 515
 Біланюк Петро -- ч. 522
 Білінський Андрій -- чч. 510, 514, 520/521, 522
- Білокінь Сергій -- чч. 491, 525
 Бірюков А. -- ч. 505
 Блюміна Ірина -- ч. 516
 Богданович Максим -- ч. 501
 Богуславець Леся -- чч. 502, 503, 505, 506, 508, 509, 515, 520/521, 523
- Бойко Федір -- ч. 504
 Болтарович Зоряна -- ч. 495
 Бондар Й. -- ч. 523
 Боровий Василь -- ч. 515
 Бортняк Анатолій -- ч. 508
 Бостонський Григорій -- чч. 501, 502
 Брюховецький Вячеслав -- ч. 517
 Бузуган Юрій -- ч. 509
 Бунчевський Петро -- ч. 493
 Бураковський Олександр -- ч. 506
 Бурбела Віктор -- чч. 504, 506, 521/522
 Бурда Іван -- чч. 492, 503
 Бурко Дмитро -- ч. 494
 Вавіровський Микола -- ч. 495
 Василенко Ростислав -- чч. 491, 497/498, 512/513, 515, 517
- Ващишин-Вашин Іван -- ч. 512/513
 Велигорська-Сеньків Христина -- ч. 491
 Вербовий Мирослав -- ч. 500
 Веретенченко Олекса -- ч. 501
 Верига Василь -- ч. 518
 Висоцький Іван -- ч. 508
 Вишневий Григорій -- чч. 494, 496, 499, 501, 505, 508, 510, 516, 524
- Вовк Анатоль -- чч. 501, 507, 510, 512/513
 Войнович В. -- ч. 506
 Воронин Олександр -- ч. 492
 Вороніна Леся -- ч. 510
 Ворксло Віра -- ч. 495
 Воскобійник Михайло -- ч. 508
 Габелко Федір -- чч. 495, 500, 517, 525
 Гаврилюк Юрій -- чч. 492, 501, 503-505, 507, 512/513, 519
- Гай-Головко Олекса -- чч. 494, 497/498, 515
- Гайсинський Юрій -- ч. 503
 Гальченко Сергій -- ч. 511
 Ганас Юрій -- ч. 517
 Гаран Євген -- чч. 493, 497/498, 502, 503, 512/513, 516, 525
- Гарасевич Марія -- чч. 495, 496, 519
 Гіммельрайх Кость -- ч. 503
- Глинін Андрій -- чч. 493, 497/498, 516, 519, 522
- Голець Ярослав -- чч. 506, 509
 Голобородько Василь -- ч. 502
 Головатий Сергій -- ч. 523
 Голод Марія -- ч. 506
 Голуб Ярина -- ч. 525
 Гончар Олесь -- ч. 492
 Горгота Ада і Мар'ян -- чч. 509, 524
 Гордасевич Галина -- ч. 524
 Гошуляк Йосип -- чч. 496-498, 501, 511-513, 515-517, 520/521
- Грабовий Петро -- ч. 511
 Грабовський Сергій -- чч. 502, 507
 Гришко Василь -- ч. 501
 Грицьков'ян Ярослав -- ч. 516
 Гузар Ірина -- ч. 519
 Гук Таня -- чч. 421, 495, 500
 Гуменна Докія -- ч. 504
 Гуцало Євген -- ч. 500
 Генік-Березовський Ст. -- ч. 511
 Герич Юрій -- ч. 496
 Давидовська Наталя -- ч. 510
 Дальний Мар'ян -- чч. 492, 495, 496, 500-504, 507, 512/513, 516, 518, 519, 524
- Данилюк П. -- ч. 494
 Дем'яненко Сергій -- ч. 525
 Дзюба Іван -- чч. 512/513, 525
 Дибко-Филипчак Ірина -- ч. 514
 Діма -- ч. 493
 Дмитренко Василь -- ч. 507
 Дмитрик Косма -- ч. 494
 Домарацький А. -- ч. 523
 Дончевський Юрій -- ч. 518
 Доценко Ростислав -- чч. 508, 509, 512-516, 522
- Друзі Харкова -- ч. 509, 525
 Дубинець Іван -- ч. 505
 Дубовик Володимир -- ч. 516
 Дудар Євген -- чч. 495, 502, 505
 Душак Ганна -- чч. 499, 516, 517
 Дякун Світлана -- ч. 494
 Еппель Вен'ямин -- чч. 516, 522-524
 Єленський Віктор -- ч. 524
 Єльцин Борис -- ч. 502
 Ермоленко Валентина -- ч. 500
 Жила Володимир -- чч. 518, 520/521, 523
- Жовніренко Павло -- ч. 497
 Жолоб Світлана -- ч. 505
 Зінкевич Осип -- ч. 514
 Зозе Євген -- ч. 524
 Івахнюк Антін В. -- чч. 494, 502, 506
 Івченко Галина -- ч. 512/513
 Івченко Віка -- чч. 492, 512/513, 524
- Ілюк Мирослав -- ч. 519
 Іщенко Микола -- ч. 524
 Калкатино Вадим -- чч. 493, 509
 Касьянов Валеріян -- ч. 520/521
 Качор Андрій -- чч. 491, 493, 501, 507
 Кириленко Валентин -- чч. 493, 497-500, 516
- Кирилюк Вітольд -- чч. 504, 514
 Кібець Наталія -- чч. 502, 506, 518
 Климишин Іван -- чч. 501, 502
 Климчук Олександр -- ч. 494
- Клід Галина -- чч. 495, 506, 508, 520/521
 Кнайслер М. -- ч. 515
 Коба Тимофій -- чч. 511, 522
 Ковальова Олександра -- чч. 510, 523
 Ковальський Мар'ян -- ч. 505
 Ковшун Микола -- ч. 496
 Козак Микола -- чч. 518, 522
 Колісник Роман -- чч. 492, 494, 497/498, 504, 505, 507, 510, 514, 517, 518, 524
- Колодійчук Євген -- ч. 512/513
 Колос Богдан -- ч. 512/513
 Колотій Юрій -- ч. 492
 Комар Олекса -- ч. 491
 Конгрес Українців Канади -- ч. 504
 Кондратенко Лесь -- ч. 523
 Коновал Олексій -- чч. 493, 494, 499, 504, 510, 511
- Кононенко Олександр -- чч. 502, 517, 518, 525
 Копач Олександра Ю. -- чч. 492, 493, 504, 506, 514, 523
- Корнієнко Григорій -- чч. 516, 519, 520/521
- Костюк Григорій -- ч. 522
 Костюк Микола -- чч. 491, 492
 Косцінський П. -- ч. 508
 Коцюба Олег -- чч. 508, 516, 517, 520/521, 524
- Коць Мар'ян -- чч. 496, 500
 Кравчук Леонід -- чч. 497/498, 503, 508, 512, 515, 525
- Красноштан Юхим -- чч. 507-515, 517-519
 Криворучко Леся -- ч. 517
 Крусь Галина -- ч. 499
 Кузьменко Ніна -- ч. 495
 Кулик Володимир -- ч. 514
 Кулиняк Данило -- чч. 502, 511, 524
- Лебідь Агнеса -- ч. 502
 Леоненко Руслан -- ч. 509
 Лепша Іван -- чч. 494, 495, 505
 Лисенко Іван -- ч. 512/513
 Лисий Анатоль -- ч. 494
 Листопад Антоніна -- чч. 501, 514
 Лоза Михайло -- чч. 492, 496, 510, 523
- Лозинський Іван -- чч. 496, 508
 Лопата Павло -- чч. 518, 525
 Лукеча Маргарита -- ч. 522
 Лук'яненко Левко -- ч. 506
 Лупій Олесь -- чч. 497/498, 507, 515
- Лясковський Антін -- чч. 494, 512/513
 Майба Ліна -- чч. 511-513, 515, 516, 518, 520/521, 524
- Марочкін Василь -- ч. 496
 Марунчак Михайло -- ч. 493
 Масенко Лариса -- ч. 518
 Матвієнко Теодор -- ч. 495
 Мельник Василь -- ч. 514
 Метельський Е. -- чч. 509, 510
- Мигаль Григорій -- ч. 491
 Миколаєнко Федір -- ч. 501
 Мироненко Ірина -- чч. 502, 520/521
 Михайлевський Антон -- ч. 503
- Місילו Євген -- ч. 504
 Мовчан Павло -- ч. 504
 Мовчан Юліан -- чч. 493, 494, 496, 507, 516

Мозолевський Борис -- ч. 503
 Мокренко Анатолій -- ч. 495
 Мошинський Юрій -- чч. 491, 492,
 500-509, 511, 519, 522-525
 Мстислав I (Патріярх) -- чч. 494, 520/521
 Мухарський Антон -- ч. 511
 Мушинка Микола -- ч. 519
 Назаренко Григорій -- ч. 517
 Назаркевич М. -- ч. 507
 Наумович Софія -- ч. 495
 Нечепоренко Лідія -- ч. 520/521
 Нитченко Дмитро -- чч. 492, 497/498, 501,
 502, 504, 509, 516, 520-522
 Ніколенко Леся -- ч. 511
 Носик Ірина Р. -- ч. 511
 Обяк Дмитро -- чч. 491-493, 496, 503,
 505-508, 514, 518-521
 Огієнко Іван -- ч. 506
 Одарченко Петро -- чч. 492, 497-499, 515
 Олейко Володимир -- ч. 499
 Олесь Олександр -- ч. 502
 Ольшанівська Божена -- ч. 494
 Омеляненко Інас -- чч. 491-493, 497, 499,
 500, 503, 515, 518, 522
 Онішко Сергій -- чч. 509, 512/513
 Онуфрів Марта -- чч. 507, 518
 Оришук Вадим -- ч. 524
 Орленко Павло -- ч. 506
 Осадчук Петро -- ч. 507
 Остапенко Валерій -- чч. 493, 494, 500,
 503, 507, 510, 516, 524
 Остапчук Віктор -- ч. 509
 Павличко Дмитро -- ч. 492
 Пастернак Анатолій -- ч. 517
 Патрикац Людмила -- ч. 520/521
 Пахльовська Оксана -- ч. 505
 Пащенко Олімпіяда -- ч. 505
 Перепадченко Іван -- чч. 517, 519-522, 524
 Перлюк Олександр -- ч. 512/513
 Петлюра Симон -- ч. 507
 Петрашенко Сергій -- ч. 508
 Пилипович Володимир -- чч. 506, 509
 Писката Горпина -- ч. 493
 Плачинда Сергій -- ч. 493
 Поліщук Віктор -- чч. 496, 504
 Пономаренко Яків -- ч. 511
 Попович Мирослав -- ч. 493
 Портников Віталій -- ч. 494
 Почайна Інна -- ч. 524
 Почтар Єва -- ч. 496
 Пошивайло Олесь -- ч. 511
 Правденко Сергій -- ч. 493
 Пригорницький Юрій -- чч. 501, 517, 523,
 524
 Приймак Томас М. -- чч. 523, 524
 Прядка Володимир -- чч. 518, 519
 Пундій Павло -- ч. 518
 Радченко Варвара -- ч. 502
 Ревуцький Валеріян -- чч. 510, 516,
 520/521
 Рієктийнш Елмарс -- ч. 501
 Різдженський Серарим -- ч. 524
 Романчак Любомир -- чч. 500, 524
 Романюк Ірина -- ч. 508
 Рубан Володимир -- ч. 492
 Рубінець Михайло -- ч. 494
 Руденко Володимир -- ч. 505
 Рудницький Ярослав -- чч. 493, 525
 Рябчук Микола -- чч. 516, 525
 Савелюк Валентина -- ч. 506
 Самійленко Микола -- ч. 516

Самойленко Анатолій -- ч. 523
 Сарма-Соколовський Микола -- чч. 519,
 525
 Семенюк Антін -- чч. 512/513, 518
 Семенюк Микола -- ч. 508
 Семотюк Ярослав -- ч. 502
 Сеник Ірина -- ч. 494
 Сеник Любомир -- ч. 500
 Сеник-Коваль Н. -- ч. 511
 Сенчик Олег -- ч. 517
 Сидоренко Олександр -- ч. 497/498
 Сидоренко Олена -- чч. 500, 511
 Сидорович Іван -- ч. 493, 525
 Сизоненко Ірина -- чч. 503, 510
 Сизоненко Галина -- ч. 493
 Сірик Григорій -- ч. 510
 Скрипник Іван -- ч. 504
 Скрипник Ярослав -- ч. 512/513
 Скуратівський Василь -- ч. 502
 Слабошицький Михайло -- ч. 519
 Славутич Віра -- ч. 497/498
 Славутич Яр -- чч. 494, 509, 514
 Слонівський Євген -- чч. 493, 495, 514
 Сокіл Василь -- ч. 523
 Соколенко Валентина -- чч. 507, 512, 515
 Соловей Оксана -- чч. 514, 519
 Соловій Юрій -- чч. 491, 495, 496, 501,
 504, 514, 522
 Солод Юлія -- ч. 504
 Сорокер Яків -- чч. 495, 502
 Стадниченко Леся -- ч. 524
 Старжинський Е. -- ч. 509
 Старченко Віталій -- чч. 508, 510
 Стех Ярослав -- чч. 497, 500, 501, 503, 505,
 511, 514
 Стешенко Іван -- ч. 522
 Струк Данило Гусар -- чч. 491, 502, 522
 Сулковська Яніна -- ч. 523
 Танюк Леся -- ч. 499
 Тарнавська Тамара -- чч. 510, 523
 Тарнавський Остап -- чч. 495, 510
 Тесло Анатолій -- ч. 525
 Ткачук Юрій -- ч. 501
 Томенко Микола -- ч. 509
 Трач Богдан -- чч. 512-514
 Трач Ігор -- ч. 509
 Третяк Олександр -- чч. 503, 510
 Тудорковецька Ярина -- ч. 499
 "Україна" (Редколегія) -- чч. 505, 514
 Федейко Ольга -- ч. 522
 Федик Дмитро -- ч. 491
 Федорів Роман -- ч. 497

Ференець Світлана -- ч. 492
 Філенко Володимир -- ч. 496
 Фольц Клавдія -- ч. 512
 Фуентес Маріна -- ч. 494
 Харченко Віталій -- ч. 511
 Халіява Іван -- чч. 505, 518
 Хмельковський Левко -- ч. 499
 Ходак Оксана -- ч. 499
 Хохітва Теодор -- чч. 497-499, 516
 Храплива-Щур Леся -- чч. 507, 510
 Христенко Інна -- ч. 499
 Ценко Микола -- чч. 505, 520
 Чабан Микола -- ч. 520
 Чепурко Богдан -- чч. 511, 514, 518, 522,
 524, 525
 Череватенко Леонід -- ч. 499
 Черненко Олександра -- ч. 522
 Чернінь Ганна -- чч. 492-494, 501, 507,
 512/513, 518
 Четч Степан -- ч. 502
 Чорновіл Вячеслав -- чч. 495, 499, 501
 Чорногуз Олег -- чч. 495, 501, 507
 Чуб Дмитро (див. теж Нитченко) -- чч.
 491, 503, 512
 Чубук Микола -- чч. 493, 505, 508
 Чумак Олег -- ч. 522
 Шарко Богдан -- чч. 505, 518
 Шатилов Микола -- ч. 491
 Шафранюк Михайло -- ч. 496
 Шевельов Юрій -- чч. 514-516
 Шевченко Василь -- чч. 518, 523
 Шевченко І.Й. -- ч. 500
 Шевченко Віталій -- ч. 522
 Шерех Юрій (див. теж Шевельов Ю.)
 -- чч. 519, 525
 Шимчук Євстахія -- ч. 521
 Шкляр Анатолій -- ч. 508
 Шлаєн Олександр -- ч. 503
 Шморгун Оксана -- чч. 503, 520/521
 Шмулик Корнель -- чч. 494, 499
 Штендера Євген -- ч. 503
 Шугай Олександр -- ч. 519
 Шумук Іван -- чч. 497, 505
 Щербак Микола -- чч. 500, 507
 Щербатюк Анатолій -- чч. 491, 492
 Юренко Григорій -- ч. 499
 Юріянян Анатоль -- чч. 510, 512, 516, 517,
 522
 Яцик Оксана -- чч. 509, 515
 Яцик Петро -- чч. 494, 497, 499
 Яцкевич Лев -- чч. 495, 499, 504, 511, 522

ATOMIC SERVICES:

- **ATOMIC FUEL LTD.** — 24-годинна вчасна
доставка і обслуґа **tel. (416) 233-8134**
- **"PRODAN"** крамниця, **2309 Bloor St.W.,**
Toronto — харчі, пачки і транспортация
в Україні **tel. (416) 766-5151**
- **CITE (EXPORT - IMPORT)**
tel. (416) 233-1635

ІГОР ПРОКІПЧУК tel. (416) 233-8134
Fax (416) 503-4033

21 Goodrich Road, Unit 14
Toronto, Ontario M8Z 6A3

Знижка для пенсіонерів.

POSTAGE PAID AT TORONTO

Publications Mail Registration
Number 1668

if not delivered please return to:

NOWI DNI
P.O. Box 400, STA ~D~
TORONTO, ONT.
CANADA M6P 3J9

ВІДОМА ДЕНТИСТИЧНА КЛІНІКА
д-ра ЯРОСЛАВА ШУДРАКА

Дає якісну професійну обслугову.

DR. J. SHUDRAK
AND ASSOCIATES

1555 Bloor St. W.
(на захід від вул. Dundas)
TORONTO, ONTARIO
M6P 1A5

*Приймає за телефонним
домовленням і в нагалих
випадках!*

Тел. 532-3002

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД
"НОВИХ ДНІВ"

Сарнавський П., Леонард, Квебек	\$100.00
Ткаченко Таня, Торонто, Онтаріо	100.00
Колдун Микола, Клівленд, Огайо	70.00
Федосенко Степан, Торонто, Онтаріо	70.00
Маковійчук Анатолій, Чикаго, Ілліной	50.00
Д-р Дершко Степан, Саскатун, Саскачеван	50.00
Лисик Олена, Ошава, Онтаріо (у пам'ять батьків)	50.00
Маслівець Олексій і Валентина, Вестон, Онтаріо	50.00
Сахно Марія, Гардінер, Мейн (у пам'ять свого чоловіка Олексія)	50.00
Халява Іван і Параска, Леонард, Мічіган (в пам'ять матері і теці Анастасії Прищенко)	40.00
Андре Віктор, Бетел Парк, Пенсильванія	30.00
Гаєвська Олександра, Елмгurst, Нью Йорк	30.00
Лібер Лідія, Етобіко, Онтаріо (в пам'ять свого чоловіка Романа)	30.00
Андрієвська Галина, Вестон, Онтаріо	25.00
Макаренко Олексій, Ніагара Фаллс, Онтаріо	25.00
Черинь Ганна, Порт Шарлот, Флорида	25.00
Дяковський Мирослав, Торонто, Онтаріо	20.00
о. Кіт Іван, Шарльруа, Бельгія	20.00
Колькін Марія, Гамільтон, Онтаріо	20.00
Д-р Небелюк М., Торонто, Онтаріо	20.00
Семенюк Зіна, Торонто, Онтаріо	20.00
Ткач Іван, Гамільтон, Онтаріо	20.00
Домазар Ліда, Вестон, Онтаріо	15.00
Ткаченко Михайло, Торонто, Онтаріо	15.00
Бойко Федір, Пентіктон, Британська Колумбія	10.00
Єфремова Галина, Нью-Йорк (УВАН)	10.00
Кобець Катерина, Торонто, Онтаріо	10.00
Красовський М., Маямі Біч, Флорида	10.00
Петрончак Іван, Вінстед, Коннектикат	10.00
Пилипенко Василь, Вінніпег, Манітоба	10.00
Сотник Микола, Торонто, Онтаріо	10.00
Сурмач Галина, Мерріквіл, Онтаріо	10.00
Темертей Раїса, Норд Йорк, Онтаріо	10.00
Шийка Василь, Клівленд, Огайо	10.00
Олексюк Іван, Торонто, Онтаріо	5.00
Питляр Зіновій, Маямі Біч, Флорида	5.00
Щербань Катерина, Торонто, Онтаріо	5.00

ПЕРЕДПЛАТИЛИ ЖУРНАЛ В УКРАЇНУ

Андре Віктор, Бетел Парк, Ткаченко Тетяна -- Торонто,
Федосенко Степан -- Торонто, Халява Іван -- Леонард.

**Всім добродіям-жертводавцям висловлюємо
щиро подяку.**

Редакція і Адміністрація

Fischuk's

• ПОСИЛКИ НА УКРАЇНУ •

SENDING PARCELS FOR OVER 30 YEARS

Кораблем

*** \$1.40 /KG**

SPECIAL PRICE

* No minimum weight

Літаком

*** \$3.80 /KG**

SPECIAL PRICE

* No minimum weight

Head Office:

610 Queen Street West, Toronto, Ontario M6J 1E3
Tel: (416) 364-5036 Fax: (416) 364-3864

Bloor West Village:

2391 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6S 1P6
Tel: (416) 766-6771

Hamilton:

293 Ottawa St. North, Hamilton, Ontario L8H 3Z8
Tel: (905) 549-2005

07/93